

У інтарэсах працоўных, у інтарэсах міру

Працоўны дзень на Мінскім паліграфічным камбінате пачынаецца ў восьм гадзін раніцы. Рабочыя звычайна прыходзяць за пяць—дзясць мінут да пачатку змены. Але ў дні работы першай сесіі Вярхоўнага Савета Саюза ССР друкары, пераплётчыкі, рэжысёры, тэхнічны апарат камбіната прыходзілі раней. І гэта дзеля таго, каб пагутарыць з сабрамі, абмяняцца думкамі.

Тут, каля друкарскіх машын, узнікалі размовы пра далейшае развіццё калгаснага ладу і рэарганізацыю машына-трактарных станцый, пра барацьбу працоўных нашай краіны за трымаць мір на ўсім свеце.

І калі сесія закончыла работу, паліграфісты буйнейшага прадпрыемства рэспублікі, як і ўвесь наш народ, адзначылі яе гістарычнае значэнне ў справе будаўніцтва маюнама.

З лепшым друкаркам Уладзімірам Сандэбавым мы сустрэліся ў час абеднага перапынку. У яго дэкадацінавыя вытворчы стаж. У мінулым годзе ён скончыў завоцна дзевяцігодку і цяпер вучыцца завочна на першым курсе паліграфічнага інстытута. Сянецбаў удзельнічаў гаворыць пра закон аб рэарганізацыі машына-трактарных станцый.

— Я некаторы час жыў у вёсцы, — гаворыць ён. — Увясне сабе калгас робіць заўзку ў МТС і просідзі трактар. А калгаснікам адказваюць, каб пачэкаў. Трактары працуюць у іншых сельгасарганах...

Сянецбаў брыху падумаў, а потым ушвэна сказаў:

— Рэарганізацыя МТС — буйны крок у развіцці сацыялістычнай сельскай гаспадаркі. Адкрываюцца новыя магчымасці для росту грамадскай вытворчасці ў калгасе. Я вельмі рад, што прыняты такі закон.

— А якое велізарнае значэнне маюць іншыя паставы сесіі! — гаворыць старшы майстар цэха шырсалявага Пятро Сталароў.

І ён дастае з кішэні склазеную газету, у якой надрукавана пастава Вярхоўнага Савета па пытаннях аб аднабаковым спыненні Савецкім Саюзам выпрабаванняў атамнай і вадароднай зброі.

— Вось пачытайце! — гаворыць ён.

Сталароў ведае, што ўсе рабочыя чыталі паставу. Але яму хочацца пагутарыць на гэтую тэму. Не пачка зраўнець, чаму так усхваляваны Пятро Ігаравіч. Ён — удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, на яго вачы чужаземцы захопілі знішчалі мірныя гарады і вёскі. Пятро Сталароў — маёр запаса. Але ён прымае актыўны ўдзел у абароннай рабоце і з'яўляецца членам абласнога камітэта КПСРС. Зноў чытаючы паставу, Пятро Ігаравіч гаворыць сваім сабрам пра тое, што асноўнай умовай захавання міру і спакою на зямлі, мірнага суправіання дзяржаў з'яўляецца спыненне выпрабаванняў атамнай і вадароднай зброі. Савецкі Саюз ашчы раз даказваў усёму свету міралюбівую палітыку нашай партыі і ўрада...

З радасцю гавораць на камбінате і пра тое, што таварыш М. С. Хрушчоў назначаны на пасаду Старшыні Савета Міністраў ССР.

Заканчэнне работы сесіі супадае з заканчэннем вытворчага здыання першага квартала. Пачальнік вытворчага аддзела камбіната М. Кароль расказвае:

— Мы выканалі кварталны план. Цяпер працуюць камбінат узялі абавязак выкачыць газавую праграму да 20 снежня. Гэта будзе нашым падарункам сарвавай галавіне БССР.

Матэрыялы гістарычнай сесіі вучучаць і абмяркоўваюць на ўсіх прадпрыемствах і ў навучальных установах рэспублікі, у калгасе. Вялікую цікавасць праявілі да іх калектывы тэатраў, мастакоў, кампазітараў, пісьменнікаў. З пачуццём гарадча адабраўня сустрэлі рашэнне сесіі вучоныя рэспублікі.

У інстытутах і лабараторыях Акадэміі навук БССР у час чытання гістарычных дакументаў узнікае ажыўлены абмен думкамі.

— Пастава Вярхоўнага Савета ССР па пытаннях аб аднабаковым спыненні выпрабаванняў атамнай зброі — важны крок на шляху да міру і ўмацавання дружбы ўсіх народаў, — сказаў дырэктар Інстытута біялогіі акадэмік Н. Турбін. — За алошнія гады я пабыў у Румыніі, Часлававаці, удзельнічаў у міжнародным кангрэсе ў Швецыі. У час сустрэч з вучонымі розных краін, я перакананы, што яны зацікаўлены ў тым, каб вялікія адрывыцы навукі былі накіраваны на карысць чалавецтва. Нам, біёлагам, асабліва вядома, якую небяспеку нясе алязверная зброя. Наш інстытут працуе над некаторымі пытаннямі, звязанымі з мірным выкарыстаннем атамнай энергіі. З дапамогай радыяактыўных ізатопаў вучучаюцца важныя праблемы фотасінтэзу раслін.

Калектывыя пачаўнікі вучоныя ўстае свету дапамогуць народам захаванне і ўмацаванне міру.

На здымку: парторг друкарскага цэха паліграфічнага камбіната імя Я. Коласа П. Каняеў праводзіць чытку матэрыялаў першай сесіі Вярхоўнага Савета ССР. Пятага склікання сярод рабочых цэха. Фота Ул. Крука.

Вынікі IV пленума праўлення Саюза пісьменнікаў СССР і задачы беларускай літаратуры да 40-годдзя БССР

Даклад І. П. ШАМЯКІНА на пленуме праўлення СП БССР

ДАКЛАДЧЫК гаворыць пра вялікі падзеі ў жыцці савецкага народа, што адбыліся ў мінулым, юбілейным для нашай краіны, годзе і ў першыя месяцы новага, 1958 года. Савецкія людзі, якія працуюць у вялікім творчым удзеле, дамагліся над кіраўніцтвам сваёй роднай Камуністычнай партыі новых выдатных поспехаў на ўсіх галінах народнай гаспадаркі, навукі, культуры.

У Савецкім Саюзе запущаны першыя ў свеце спадарожнікі Зямлі, створаны найлепшыя ў свеце самалёты. А колькі ўступіла ў строй новых заводаў, гірстанцый, шахт, асвоена цаліныя землі! Выдатныя поспехі дасягнуты ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы. Мерапрыемствы Камуністычнай партыі па рэарганізацыі кіраўніцтва прамысловасцю, праведзеныя вясной 1957 года, рашэнні лютаскага Пленума ЦК КПСС, «Закон аб далейшым развіцці калгаснага ладу і рэарганізацыі машына-трактарных станцый», прыняты першай сесіяй Вярхоўнага Савета ССР, — адкрываюць новыя прасторы і магчымасці для хутчэйшага вырашання галоўнай значнай задачы ў найкарацейшыя тэрміны дагнаць і перагнаць найбольш развітыя капіталістычныя краіны на вытворчасці прадукцыі на душу насельніцтва.

Намы поспехі вынікаюць лютую злосць і яваніць у ворагаў. Яны пускуюць у ход усё сродкі: контррэвалюцыйныя выступленні, ідэалагічныя дыверсіі, актыўнае сваё агульнае, узнікаюць на іхны развіццём усіх марак і масоў.

Асабліва злосныя напады распачалі рэвізіяністы на Захадзе і ў асобных краінах народнай дэмакратыі на савецкую літаратуру, на яе творчы метад — сацыялістычны рэалізм.

Дакладчык гаворыць аб тым, што і ў нас, у прыватнасці, у маскоўскай пісьменніцкай арганізацыі знайшліся асобныя людзі, якія трапілі пад уплыў рэвізіянісцкіх тэндэнцый. Не зразумелі сутнасці барацьбы супраць культуры асобы і яго вынікаў, ускрытых нашай партыяй на XX з'ездзе, гэтыя людзі пачалі ў сваё творах, артыкулах, прамовах чарніць, гаворыць нашу светлую рэалістычную і нігілістычна адмаўляць дасягненні савецкай літаратуры.

Партыя і пісьменніцкая грамадскасць, — гаворыць І. Шамякін, — павінны рашуча барацьбу супраць гэтых рэвізіянісцкіх тэндэнцый.

У маі мінулага года адбыўся III пленум праўлення Саюза пісьменнікаў СССР. На ім быў нанесены рашучы удар па ўсіх праявах рэвізіянізма, нігілізма, па ўсіх спробах адмаўлення партыянскага кіраўніцтва літаратуры і мастацтвам, была выкрыта ідэяная заганінасць некаторых твораў, асуджаных усеі нашай грамадскасцю.

Паўленне ў друку выступленняў Першага сакратара ЦК КПСС М. С. Хрушчова «За цесную сувязь літаратуры і мастацтва з жыццём народа» стала надзвычайнай важнай падзеяй у жыцці ўсіх творчых арганізацый і ўвогуле ў культурным жыцці народа. Гэты партыйны дакумент, які пераканальна пацвердзіў асновы ленінскай палітыкі партыі ў галіне літаратуры і мастацтва, адграў выключную ролю ў барацьбе супраць працы рэвізіянізма, ідэянага ўзабяджэння і ўзброенай пісьменнікаў, расчысціў шлях да кансалідацыі ўсіх творчых сіл на прынцыповай партыйнай аснове.

Дакладчык спыняецца на выніках IV пленума праўлення Саюза пісьменнікаў СССР, які адбыўся ў Маскве 11—13 лютага г. г. Пленум праішоў пад сцягам кансалідацыі ўсіх здаровых сіл нашай шматнацыянальнай савецкай літаратуры, пад сцягам яе далейшага развіцця. Пры гэтым, аднак, зусім слушна адзначалася і ў дакладзе М. Ціханова «Саракагоддзе савецкай літаратуры і падыроўка да III з'езду пісьменнікаў», і ў многіх выступленнях, што рэвізіянізм, які так актыўна падтрымліваецца міжнароднай ракцыяй, не выжыць дарэшты: ён можа праявіцца ў рознай форме, часта даволі хітра замаскаванай. Вось чаму трэба заўсёды трымаць ідэалагічны парок сіл, усё часцей з'яўляюцца здаровыя сілы літаратуры, ні на хвілінку не паслабляць пільнасці да спроб рэвізіяністаў замуціць крышталінасць чырыцы савецкай літаратуры.

Цяпер на ўсіх рэспубліках пачалася дзейная падыроўка да III Усеазазнага з'езду пісьменнікаў, які адбудзецца сёлета ў снежні. Яна павінна стварыць у атмасферы далейшай кансалідацыі сіл літаратуры, актыўнае творчай дзейнасці ўсіх пісьменнікаў, шырай, добравыяцкім крытыкі недахопаў і памылак, якія ашчы ёсць у нашай працы.

Далей І. Шамякін робіць кароткі агляд вялікай і слаўнага шляху, які прайшла беларуская савецкая літаратура за сорак год.

НАША літаратура, — гаворыць ён, — мае слаўную гісторыю, і поспехі яе беспрарочны. Ні адзін чалавек, які мае здаровы розум, не стане сумнявацца ў гэтых поспехах. Праўда, партыя нас вучыць не заспакоівацца на дасягнутым, не зазнавацца, быць аб'ектыўнымі і самакрытычнымі ў ацэнцы ўласных дасягненняў. І мы, малочы гэта на ўвазе, добра разумеем, што нашай літаратуры зраблена далёка не ўсё, што многа яшчэ ў нас б'еся плам, што часам мы адстаем ад імклівага жыцця народа, часта аб'ядняем у сваіх творах гэты надзвычай багатае і зместоўнае жыццё і гераічную барацьбу. Усё гэта так. Але вельмі слушна сказаў М. Ціханов на IV пленуме, што «безумоўна, не будзе менш рацыя той, хто, апярэжваючы шлях нашай літаратуры, будзе бачыць толькі тое, чаго яна не паспела аддзяліцца ў творах, якія напісаны. Не, у лютры нашай літаратуры, якая ішчы не ў зусей паўноты і яркасці, але аддзяляюцца ўсё найбольш галоўнае, чым жыла краіна, за што яна змагалася, як яна перамагала». Сапраўды, акінем толькі беглым позіркам шлях нашай беларускай літаратуры за 40 год. Янка Купала, Якуб Колас, Змітрок Вядуля, Цішка

Друкуецца ў скарачэнным выглядзе.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

№ 28 (1250) Субота, 5 красавіка 1958 года Цана 40 кап.

IV пленум праўлення Саюза пісьменнікаў БССР

Учора адбыўся чацвёрты пленум праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі. У рабоце пленума прынялі ўдзел беларускія пісьменнікі, прадстаўнікі партыйных і савецкіх арганізацый, прадстаўнікі літаратуры братніх рэспублік.

Пленум адкрыў старшыня праўлення СП БССР Пятрусь Броўка.

Запярэджваецца парадок дна:

1. Горкі і беларуская літаратура (дакладчык — кандыдат філалагічных навук В. Івашына).
2. Вынікі чацвёртага пленума праўлення Саюза пісьменнікаў СССР і задачы беларускай літаратуры да 40-годдзя БССР (дакладчык — намеснік старшыні праўлення Саюза пісьменнікаў БССР І. Шамякін).
3. Аб скліканні чацвёртага з'езду пісьменнікаў Беларусі (дакладчык — старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў БССР П. Броўка).

Прысутныя з вялікай увагай выслушалі даклад В. Івашына «Горкі і беларуская літаратура».

Затым з дакладам аб выніках IV пленума праўлення Саюза пісьменнікаў СССР і задачы беларускай літаратуры да 40-годдзя БССР выступіў І. Шамякін.

У спрэхках выступілі: Т. Хадкевіч, А. Міронаў, А. Карпюк, Я. Садзюскі, Я. Скрыган, С. Шушыкевіч, П. Панчанка, А. Кучар, В. Матэвушаў, Ул. Юрзвіч, Ул. Карпаў.

Па абмеркаваным пытанню пленум прыняў паставу.

Затым з дакладам аб скліканні чацвёртага з'езду пісьменнікаў Беларусі выступіў Пятрусь Броўка. Вырашана склікаць з'езд у жастрычніку.

У рабоце пленума прынялі ўдзел сакратар ЦК КПБ тав. Ц. С. Гарбуноў, загадчык аддзела прапаганды і агітацыі ЦК КПБ тав. М. А. Халіпаў. Тав. Ц. С. Гарбуноў выступіў на пленуме з прамай.

Надбраяная справаздача аб рабоце пленума будзе змешчана ў наступным нумары газеты.

поспехі мае і наша драматургія. Усё гэта нельга было не ўспомніць і не адзначыць, гаворачы аб выніках маскоўскага пленума і думачы аб задачах, якія мы павінны паставіць сёння перад сабой у сувязі з падыроўкай да беларускай і агульнасаюзазнага з'езду пісьменнікаў і да 40-годдзя рэспублікі.

Дакладчык пераходзіць да больш падрабязнага аналізу сённяшняга становішча беларускай літаратуры, да разгляду твораў, напісаных нашымі празаікамі, паэтамі, драматургамі на працягу апошняга года, паміж III і IV пленумами праўлення СП БССР.

— Гаворачы аб нашых задачах, варта зірнуць на тую літаратурную прадукцыю, якая з'явілася за апошні год — год вялікіх падзей на ўнутраным і міжнародным жыцці. Як адлюстравалі гэтыя падзеі ў тых творах, якіх надрукаваны і выдадзены? 1957 год быў годам, калі ўсе народы Савецкага Саюза і ўсё прагрэсіўнае чалавецтва адзначалі 40-годдзе Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. Таму зусім натуральна, што нашы першыя выданні выданні імкнуліся больш дзянь мацэрнаму на гісторыка-рэвалюцыйным тэмы. Сапраўды, у мінулым годзе, як ніколі раней, надрукавана на старонках нашых часопісаў даволі вялікая колькасць раманаў, апавесцей, п'ес, апаўданаў, нарысаў, запісак — успамінаў аб рэвалюцыйным мінулым нашага народа — аб Кастрычніцкай грамадзянскай вайне, рэвалюцыйнай барацьбе ў Заходняй Беларусі, аб Вялікай Айчыннай вайне. Твораў на тэмы сучаснага жыцця народа з'явілася менш, чым у папярэднія гады.

Вядома, з гэтага нельга рабіць вывад, што назіраецца поўны адрыв літаратуры ад актуальных тэм сучаснасці. Аднак калі ўлічыць, што святкаванне 40-годдзя Кастрычніцкай і асабліва ўсе незабытыя падзеі года, якія мы пражылі, стаялі перад пісьменнікамі задачу не толькі адлюстравання гераіку мінулага, але ішчы больш аддаць увагу гераічным справам сённяшняга дня, то малая колькасць твораў на тэмы сучаснасці і асабліва адуцнасці такіх аперацыйных жанраў, як нарыс і апаўданае, не можа не насцярожыць.

Вынікі IV пленума праўлення Саюза пісьменнікаў СССР і задачы беларускай літаратуры да 40-годдзя БССР

Даклад І. П. ШАМЯКІНА на пленуме праўлення СП БССР

Гарты і вялікая плеада пісьменнікаў, шлях да творчасці якім адкрыла Савецкая Аўда, — Міхась Чарот, Кандрат Крапіва, Андрэй Александровіч, Міхась Лынькоў, Кузьма Чорны, Пятрусь Броўка, Паўлюк Трус, Пятро Глебка, Максім Лужанін, Аркадзь Куляшоў, Алесь Якімовіч, Алесь Знонак — з якой маладой энергіяй, палыманіям, грамадзянскім нафасам усталілі яны перамогу Кастрычніка, паказалі падзеі вывадзенага народа ў грамадзянскай вайне, паказалі нараджэнне новых людзей, энергія і воля якіх пачыналася будаўніцтва сацыялістычнага грамадства. Неўзабаве і літаратуру ўліваецца новае папаўненне, прыходзяць Ляў Гурскі, Янка Маўр, Макар Паслядовіч, Янка Скрыпан, Платон Галавач, Анастас Астроўскі, Эдуард Самуіляк, Хведос Шынклер, Міхась Клімковіч, крыху пазней — Шыен Панчанка, Рыгор Няхай, Міхась Калачынін. Усе разам, старэйшыя і маладыя, яны стваралі ўвогуле праўдывую мастацкую гісторыю незабыўных год калектывізацыі, класавай барацьбы на вёсцы, паварту сялянства да новага жыцця, адлюстравалі прапоўны гераізм народа ў гады першых пацудоў, дапамагаючы партыі выходзіць у аддасці гарах чалавечы патрыятызм, моладзі Радзіме. Мы можам смела сказаць, што савецкая літаратура, у тым ліку і беларуская, дапамагла партыі і намаслоду выхаваць гераю Краснадона, Зюю Касмадзіянскую і Лізу Чайкіну, Аляксандра Матросова і Хведоса Смалчкова, маладых падпольшчыкаў Мінска і Жлобіна, гераю Обала і Скідэла.

У той жа час у Заходняй Беларусі, якая была гвалтоўна акупіравана польскімі панамі, у зусім іншых умовах мацнелі галасы Шапа Пестрака, Максіма Танка, Міхаса Машары, Валанціна Таўлая, Міхаса Васільска, Міколы Засіма, якія заклікалі народ да барацьбы за вызваленне, за ўз'яданне беларускага народа ў адзінай савецкай рэспубліцы. Хіба сваёй творчасцю таго часу і ўсім тым, што яны стварылі на гэтую тэму пазней разам са сваімі маладымі сабрамі па лярэ, такімі, як Янка Брыль, Аляксей Карпюк, Алесь Ваўжо, — яны не далі выразай карціны жыцця і барацьбы прапоўных былой Заходняй Беларусі ў часы польскай акупацыі? Безумоўна, далі.

А гадзі Вялікай Айчыннай вайны! Подзеі савецкіх пісьменнікаў, у тым ліку і нашых беларускіх, такіх гераічных, як і подзвіг народа, бо пісьменнікі ў гэты час былі надзвычай цесна звязаны з лэсам народа, перажывалі разам з народам гора паражэння і радасці перамогі, і гэта рабіла іх творчасць надзвычай актуальнай, надзеянай, мэтанакіраванай. Слова пісьменніка, які ніколі, было на ўзброены народ, які вёў беспрарочна на сваім гераізм барацьбу з чорнымі сіламі фашызма.

Асобную вельмі цікавую і яркую старонку ў гісторыі беларускай савецкай літаратуры складаюць пасляваенныя гады яе развіцця. На прыёме ў гонар народнай інтэлігенцыі 8 лютага 1958 года таварыш М. С. Хрушчоў сказаў: «Трэба не сароміцца радавацца добраву». Мы маем права сёння радавацца, што галоўным чынам у пасляваенныя гады творы класіку нашай літаратуры Янка Купала і Якуба Коласа, лепшыя творы Змітрака Вядулі, Кандрата Крапівы, Пятруся Броўкі, Міхаса Лынькова, Кузьмы Чорнага, Максіма Танка, Аркадыя Будзінова, Шыена Панчанкі, Янка Брыля, Івана Мележа, Аляксес Кулакоўскага, Тараса Хадкевіча, Макара Паслядовіча, Кастуса Кірэнікі, Міхаса Калачынінскага, Анатоля Вядуліна, Антона Бялявіча і наогула усё лепшыя творы нашай літаратуры сталі шырока вядомы чытачам усёго Савецкага Саюза, мільёнам чытачоў у Кітаі, Карыі, еўрапейскіх краінах народнай дэмакратыі, а таксама многім прагрэсіўным чытачам у іншых краінах. Шырокі выхад твораў беларускай літаратуры на Усеазазнаны і нават у паўнай меры на сусветны рынак — адна з характэрных рыс не пасляваеннага развіцця. Мы можам радавацца таму, што наша пазія, выхаваная Купалам і Коласам, адна з найбольш багатых паэзіяў у сямі нацыянальных літаратураў, не здае баяных пазіцый, а з году ў год памнажае свае здабыткі. Нарэшце, нельга не радавацца развіццю беларускага рамана. Раман і апавесць трымаў заняты цэнтральнае месца ў беларускай літаратуры і заваяваў любоў шырокіх колаў чытачоў. Значыцца

жэта. У многіх сучасных раманах бывае даволі цяжка вызначыць, хто ж тут галоўны гераі. У рамана «Даль палаяя» галоўным гераім аркаслены, гэта — Лявон Паходня, спачатку зампаілі МТС, потым старшыня калгаса. І вобраз гэты аўтару найбольш удаўся. Камуніст Паходня — чалавек з яснай ідэяй, мэтанакіраваны, сумленны ў сваіх учынках, марак і думках. У той жа час гэта не схематычны ідэальны гераі, накіштат тых, якіх насілілі многія творы ў перыяд бесканфіліктнасці. Паходня ўспрымаецца як жывы, рэальны чалавек, бо аўтар не баіцца паказаць яго чалавечыя слабасці, мімалётныя захапленні, яго смутак, раўнасць і ў той жа час высакародства ва ўсім, вялікім і малым, грамадскім і асабістым.

Ці воль, напрыклад, другі вобраз — сакратар райкома Інукевіч Антон Ігаравіч. У нашай літаратуры многа створана вобразаў сакратароў райкома, станючых і адмоўных. Тут бывае вельмі цяжка (гэта я ведаю з уласнага вопыту) знайсці такія рысы, каб гераі не быў падобны на іншых літаратурных гераю. Хадкевіч знаходзіць адметныя рысы: ва ўсялякім разе, калі не ва ўсёй дэянасці гераю, то ў галоўным, найбольш характэрным. Яго Інукевіч не падобны да іншых сакратароў, ён самабытны, наглядны на тое, што ў яго такая ж біяграфія, як і ў многіх іншых. Партызанскі камандзір, потым сакратар райкома, які на працягу многіх год кіруе раённай партарганізацыяй. Сумленна кіруе, як вучыць партыя. Але ёсць у яго айна на рыса, на першы погляд, станючая, — надзвычайны гуманізм, любоў да людзей, яка, аднак, у яго перарастае ў слабасць — у лібералізм, у дараванне памылак сваім падначаленым, асабліва тым, з кім ён разам праішоў вайну. Ён даруе Ваўжук, Бабейку. Гэтая слабасць пачынае перашкаджаць яму ў рабоце. Інукевіч, як сапраўды камуніст, які навучыўся добра аналізаваць не толькі ўчыкі іншых, але і свае ўласныя, разумее гэта, разумее, што яму цяжка кіраваць па-новому — перашкаджае і гэтая чалавечая слабасць, і тое, што ён у апошні час часта прыхворвае. І як сапраўды камуніст, ён ідзе на свае асабістыя падзеі: сам просідзі пленум, каб яго вызвалілі ад абавязкаў першага сакратара. Ён разумее, што дзеля справы яму трэба наступіць месца новым, маладым, энергічным кіраўнікам, які аддольжы кіраваць па-новому, як таго патрабуе жыццё. Такі закон дыалектыкі!

Харанна гэта зроблена ў Хадкевіча па-майстэрску. Размова Інукевіча перад пленумам з жонкай (дарэчы, жонка з'яўляецца толькі тут, і на нейкіх двух старонках аўтар стварыў надзвычайны вобразны жаночы вобраз), сцэны пленума, ячэрні ў Інукевіча пасля таго, як яго вызвалілі з пасады сакратара, — робяць надзвычайна моцнае ўражанне. Іх чытаеш з хваляваннем.

На думку дакладчыка, Хадкевічу менш удалася вобразаў жанчын, яны ўсё як бы недавераны, калі не дзіцё Васільіны, што перайшла ў рамана з «Вяснянка», да некаторых эпизодычных вобразаў, як, напрыклад, жонка Інукевіча. У мяне таксама ўражанне, што нешта недасказана і аб Марыніцы, галоўнай гераіні, і аб Зосі Вальнеці, другім цікавым жаночым вобразе.

— Я не ведаю, — гаворыць І. Шамякін, — наколькі была патрэба ў тым, каб Заранік памёр. Але калі ўжо аўтар пайшоў на гэты з адзінай мэтаю — каб зноў звесці разам Паходню і Марынку, дык мне, чытачу, хочацца бачыць, як гэта адбываецца, праз якія душэўныя пакуты і перажыванні яны вяртаюць сваё каханне і ішчысце. А Хадкевіч тут пайшоў на лінію найменшага супраціўлення: пасля смерці Зараніка адказаў Марынку ў Куйбышаў — і ўсё. А потым у эпілогу паведзіў, што там яна нарадзіла сына, жыла і працавала чатыры гады і нарэшце вярнулася і стала жонкай Паходні.

Да іншых недахопаў рамана трэба аднесці расцягнутыя экспазіцыі і наогула усё першы часткі і расцягнутасць некаторых раздзелаў, асабліва там, дзе апавядаюцца вытворчыя працэсы ў калгасе (касьба, жыно, агляд калгаса Андрэянам, адкрыццё клуба і інш.). Некалкі выбываюцца з сюжэтнай палыні раздзелы, прысвечаныя трактарнаму заводу і рабоце Рамана Дзіясніска.

Наглядчычы на гэтыя і, магчыма, некаторыя іншыя недахопы, раман «Даль палая» (Земанчыне на 2-й стар.).

На здымку: У прэзідыуме пленума праўлення СП БССР, П. Броўка адкрывае пасяджэнне.

Заканчэнне даклада І. П. Шамякіна на пленуме праўлення СП БССР

(Пачатак на 1-й стар.)

валя» зойме пачынае месца срод твораў аб людзях нашга часу.

Спыхаючыся на разгаласе камедыі А. Макаёнка «Каб людзі не журыліся», І. Шамякіна гаворыць:

— А. Макаёнка шукае ў жыцці незвычайныя сітуацыі, вострых канфіктаў. Гэтага ад яго вымагае жанр, бо без канфілікту няма драматургіі. Не дарма ў свой час партый і грамадска-былі балатасна раскрытыкавалі спробы стварыць бесканфліктную драматургію.

Макаёнка выбраў для сваёй камедыі, на першы погляд, не вельмі новую сітуацыю, але вельмі тыповую для апошніх год калгаснага будаўніцтва, калі прыход на закліку партыі на пасадзі старшын калгасу людзей вопытных, прычымовых даламог за кароткі тэрмін узначы эканоміку гэтых калгасаў. Вобраз Кавальчука Цімафея Ягоравіча, спісаны з лепшых старшын нашых калгасаў (невядаючы п'еса прысвечана Герою Сацыялістычнай працы М. Я. Сіронову), а лічы, влікая ўдзяч Макаёнка. У гэтым вобразе ўваблены лепшыя рысы наміста, змагаюцца за народнае шчасце, арганізатар мас. На яго думку, камедыя Макаёнка — узор сучаснай камедыі на сваю творчую вырашанню, дзе побач з вострай партыйнай сатырай на розных прайдзі-сетаў, дзядкоў і прыставаўцаў, такіх, як Гудзевіч і Самасееў, побач з добрым народным гумарам стварэная станоўчы вобраз вялікай абавязальнай сілы. Не дарэмна распушчанае журн адначасна камедыю, як адзін з лепшых драматургічных твораў конкурсу. Безумоўна, у камедыі ёсць і недахопы. Рыхваліны аптыві акт, ён напісаны ў плане рэгістрацыі п'есак, які дагнуты ў калгасе. Не ўсе персанажы вынісаны псіхалагічна глыбока, ёсць дэжурныя. Напрыклад, бізакі, невыразны вобраз Грачова. Макаёнка — майстар смешных сітуацый, палажэнняў, гэты талент яго асабліва добра выявіўся ў камедыі «Выбачцеся, калі ласка!». У новай камедыі гэта смешныя палажэнні не ва ўсіх выпадках аднолькава трапныя. Аднак, усё гэта такія недахопы, якія ўдзімліва рэжысёры і таленавітыя актёры разам з аўтарам лёгка будзе выпраўняць у працэсе работы над пастаўкамі камедыі.

— Прыемнае ўражанне, — гаворыць Валей І. Шамякіна, — падае апавесць М. Лускава «Пабіраха», асабліва ў сваёй першай частцы. Праўдзіва, з глыбокім прынясеннем у псіхалогію, трапнымі дэталі стварае аўтар вобраз прастай калгаснай дзядзючкі, сумленнай, працавітай. Праз гэты вобраз ён праявіў арыгінальнасць і цікавую думку: як рост дэбярэўцы ўплывае на душэўны стан чалавека, на яго псіхалогію, на яго культурныя зааправаўвання. Лускаваў правільна заўважыў глыбокія змены, якія адбываюцца аара ў многіх калгасах, з многімі людзьмі. Шкала толькі, што ў яго яўна не ханпа дярпення лагічна завяршыць развіццё вобразаў і галоўную ідэю твора. Удала пачаўшы апавесць, Лускаваў пад канец абісае на адрараданае, пачобнае.

Дакладчык адзначае як станоўчую з'яву тое, што ў апошні год усё большае колькасць пісьменнікаў звяртаецца да тэм з жыцця горада. Пасля Удалага рамана Ул. Карпава «За годам год» аб архітэктарах і будаўніках з'явіліся апавесці аб рабочых, студэнтах, гарадской інтэлігенцы. Нельга лічыць скажэн, што творы гэтых жанкаў цаліну рабочай томаткі. Але ўсе разам яны з'яўляюцца даступным да надзвычайнай важнай і актуальнай тэм.

3 А АПОШНІ год у часопісах «Полымля» і «Малодосць» агулікавалі тры апавесці на сутнасці на адну і тую ж тэму — аб тым, як гарадскі юнак ці дзядзючка, скончыўшы сярэднюю школу і не паступіўшы ў інстытут, шукае месца ў жыцці, становіцца ў рады рабочага класа. Гэта апавесці А. Карпава «Дзядзючка з Ваўкаўска», А. Асіпенкі «Народнай дарогай» і Р. Сабаленкі «Блакітнае заанне».

У А. Асіпенкі, праўда, смежт павернуты крыху інакш, з большым ухілам да праблемы маральна-этычнай. Галоўны герой Валдзім кідае школу ў сувязі з разладам у сям'і — бацька знаходзіць другую жанчыну. Валдзім ідзе на завод. Але яго ўражлівасць, павышаная цікаўнасць да ўзаемаадносін мужчыны і жанчыны і адсутнасць моцнай волі, якую не выхавалі ў яго бацькоўныя і адзіноцкія бацькі, прыводзіць хлопца ў камуністаў. Пасля влікліх душэўных пакут ён, нарэшце, знаходзіць у сабе сілу парываць з гэтай кампаніяй. Уся гісторыя прыход Валдзіма чытаецца з цікавасцю, і ў гэтым станоўчы аякасць апавесці. Але ў-

наўшы такую надзвычайную і актуальную праблему, я адзначаюць бацькоў за выхаванне сваіх дзяцей, Асіпенка вырашае не глыбока. Вобраза бацькі і маці Валдзіма напісаны павярхоўна. Мясні крыху шаржавана і неразумелы матывы не разрыва з мужам. Цікава наметаны вобраз старога рабочага Цітыча, над кіраўніцтвам якога працуе Валдзім, але па сваёй жыццёвай філасофіі і паводзінах ён крыху нагадвае «талстоўна». Думаецца, апавесць выйграла б у сэнсе грамадскага гуманізма, каб Цітыч і наогул рабочы калгасны больш актыўна ўплываў на фарміраванне характараў Валдзіма.

І. Шамякіна гаворыць аб творчасці пісьменніка Рамана Сабаленкі, які дорабавітаваў у жанры прозы ўдалай аповесцю «Юнацтва ў дарозе», пасля янаўракаўнаў многа апаваўданаў, большасць якіх усё нарадаваў. Але, робіць выпад дакладчык, новая апавесць «Блакітнае заанне» пісьменніку ў многіх адносінах не ўдалася. У ёй апаваўданаў аб тым, як дзядзючка, якая не прайшла на конкурс у інстытут, знаходзіць сваё месца ў жыцці, становіцца работніцай завода, токаркам. На думку дакладчыка, пісьменніку не ўдалося поўна раскрыць характар дзядзючкі, паказаць, які яна складаны і цяжка шлях прайшла ад вучаніцы да ўмевай работніцы.

— Аповесць не зусім атрымаўся па сваёй форме. У ёй ёсць удала напісаныя мясціны, трапныя дэталі і назіранні, дана дэдука на некаторыя цікавыя вобразы, якія твор распысана па паслоўнай частцы. Сапраўды, уявіце сабе такую будову мастацкага твора. У апавесці шмат раздзелаў. Першыя тры — гэта паслоўныя экспаніцы, біяграфія трох герояў, трох сям'яў, спачатку — Валдзіма, з добрым апісаннем смерці бацькі, потым — трагічнай гісторыі сям'і Змітрака і, нарэшце, біяграфія Казіка і яго бацькі а добра напісанай сям'яй, калі малы Казік застаецца ў кабінце свайго бацькі. З трох астатніх раздзелаў адзін прысвечаны апісанню вядзай гісторыі, яе п'яны напісаны Кольбеў, перамаж зусім непатрэбны ў аповесці, уаліўся ў студыю і прасідуць там два дні. Толькі ў чацвёртым і шостым раздзелах героі нешта робяць, нева дзейнасць, нейкім чынам сутыкаюцца на жыццёвай дарозе, разважваюцца нейкія слабенькія сюжэтыны вузлы. Але само сабой зразумела, што для таго, каб разгарнуць гэтую дзейнасць, месца ў аповесці заставалася вельмі мала. Адсутнічае дынаміка ў сюжэце, недакананая мастацкая форма — і твор робіцца сумным, а героі статычнымі.

Б ОЛЬШІ удала на такую ж тэму апавесць А. Карпава «Дзядзючка з Ваўкаўска». Маня, гераіня апавесці, гэтак жа, як і Валя, «справяваецца» пры паступленні ў інстытут. Для сям'і, дзе бацька інавадзі, гэта вялікае расчараванне. Але шпта адзін удар лёсу сям'і сустракае па-народнаму проста і мужна: трыба шукаць работу! «На другі дзень, надзеўшы лыжны касцюм, Маня рашуча адправілася на пошукі». Сказана коратка і выразна. На адным гэтым моманце ўваўчы вобраз дзядзючкі: ідучы шукаць работу, яна назірае не лепшую сукенку, а ў жаніеўскую сідну — лыжны касцюм. Яна гавора да любой работы. Праўда, ёй паванчаўна. Яна знаходзіць месца на электрастанцыі. Перакананна, з веданнем справы расказвае Карпав, які Маня асабіва на першы погляд простую, але вельмі адказную работу забараніў. У працэсе працы мяняецца чалавек, яго псіхалогія і нават зненні вобваі. Коратка напісана першае самастойнае дзядзючкіна дзядзючкіна. Нямнога месца адводзіцца ў апавесці бацькам Мані, дырэктару, пафёру Пашку, інжынеру-хіміку Іварыёну Яфімавічу, але вобразы гэтых арыгінальных, жыўны. У апавесці добрая, нейкая душэўная, працоўная атмосфера жыцця прастых людзей. Крыху неса апавесць гісторыя манінага каханя да афіцэра, з якім яна выкладка сустраляе на Мінскім вакзале. Сентымэнтальна яго зроблена, гэтак «каханне з першага погляду». Гэта адзінае ў апавесці, у што не вельмі хочацца верыць.

— Аповесць Рыгора Някая «Гудзі будзядзючы вясну» расказвае аб мінудым, перажытым, — аб адным, калі ў заходніх абласцях праходзіла калектывізацыя і адначасна стваралася прамысловасць. У прыпатнасці ў апавесці паказана будаўніцтва цукровага завода. Тэма актуальная і патрыятычная. Творца на гэтую тэму ў нашай прасе не так ужо густа. А калектывізацыя ў заходніх абласцях, становленне маладых калгасаў, змены ў псіхалогіі сялян мелі свае надзвычай цікавыя асаблівасці. Калі лічыць, што прагой паўны час, і мастак

тэзісаў даклада М. С. Хрушчова «Аб далейшым развіццё калгаснага ладу і рэарганізацыі МТС». Верхушкі Савет прыняў адпаведны закон. 126 тысяч членаў і арганізацыя атрымалі газеты за час абмеркавання. А колькі было ў гэтым ліку балях публіцыстычных выступленняў, нарысаў і замалёваў нашых пісьменнікаў? Нажаль, вельмі мала. Воск чаму нам трыба з усёй сур'ёзнасцю загляцца нарысам і апаваўданаў на актуальны тэм жыцця народа.

Далей І. Шамякіна спыняецца на раздаражэнне некаторых паэтычных твораў, надрукаваных у нашых часопісах і газетах на працягу апошняга года.

У МІНУЛЫМ годзе, як і ў многіх папярэдніх, з нас не з'явілася вялікіх значных паэм. Але, мяне здаецца, што гэта нельга ставіць у ліку паэм. Гэта агучаны праца, характэрны і для рускай літаратуры і асабліва для заходніх літаратур: ачына паэма, аповесць у верхах саступаюць сваё месца раманаў і аповесці ў прозе. Але, на думку дакладчыка, мінудым год быў паэтычна багатым, ён даў многа таіх першаў, якія ўбагацілі не толькі нашы беларускія, але і ўсёагульную паэзію. Прыкметна расце паэтычнае майстэрства. Сапраўды, вершаў-адналінавак, якія нічога не даюць ні сэрцу, ні розуму, у нас паўляюцца ўсё менш і менш.

Максім Танк пачаў свой паэтычны год невадыкім, нават без назвы, але змянальным вершам:

Я гэта люблю падарожжа,
З якім і раўняцца не можа
Вандароўка ў любых таўрды —
У казачным краінах.

А гэта вандароўка праз белы,
Праз край мой шырокі, вясёлы,
Бясчымнымі лям, дубровы
У маё беларускае мезу.

І паэт паўсеў чытача на гэтым шырокім і вясёлым краі, праз нівы і дубровы, пакідаючы яму казачныя багачці, расказваючы аб гісторыі народа, аб яго мудрасці, вяселлі і паэтычнасці, то сурова і сур'ёзна, то з надзвычай тонкім гумарам, атрымаваючы саміцеты роднай мовы. Тут і «Стол» з вобразам Каліны, што ўвасабае і сілу народа, яго геній, непакорнасць і працавітасць, — верш вялікай эмоцыянальнай сілы. Тут і «Намяці Фрыдланды», тут і выкліканая цёплым лірычным вершам, з добрым гумарам, тэма, які «Добры дзень», «Прыязніна», «У чыстым полі сваты будзілі», — вершы, якія хочацца заўважыць назпамцам.

— Але не толькі па сваёй роднай зямлі прабываў Танк чытача ў мінудым годзе. Зрабіўшы падарожжа вакол Еўропы, паэт цудоўна расказаў нам аб іных краінах, аб іных людзях. На ўсё, што ён бачыў у краінах, дзе паўне «спрагны і люты» зьер — імперыялізм, паэт глядзеў вачымі саўвечнага патрыёта, вачымі гуманіста, з вялікай павагай да працоўнага ладу, да той багатай культуры, што створана народамі.

Такія ж матывы гучаць і ў паэме «Патрыятычная песня», але гучаць споймю, таа, як гэта ўвасабае самабытнаму таленту Нітана Панчанкі.

Панчанка гэтак жа, як і Танк, знаходзіць цёплым сардэчным словам, калі гаворыць аб простым народе краіны, і наадрывае, суровы гней гучыць, калі размова заходзіць аб эксплуатацарах, аб розных адначасна іх і адраднах, што кідаў на дэпарты працавітых людзей. Паэт кажа суровую праўду аб вайне, убаўчыўшы нешта, аюга некалькі ўяў у палон. Ён знайшоў тавія памылкі, шчырыя і прастыя словы аб міры, якія запалаюць і лірычнасцю ўспамінае ён у далечыні ад Радзімы ўсё роднае і блізкае: родныя палі, тэй, раку, песні, блізкіх людзей — і шчыра шкадуе, што «не паспееў з-за сядуаў розных выхадзіцца на зямлю...» Безумоўна, «Патрыятычная песня» заслугоўвае таго, каб наша крматына сказала аб ёй такое ж памылкінае, як сама паэма, слова і сказава б не толькі для нашата беларускага чытача, але і для ўсёагульнага.

І. Шамякіна зазначае, што паездкі паэтаў за мяжу сваёй Радзімы і ў іныя савецкія рэспублікі надзвычай расшырылі тэматычны дыпазон нашай паэзіі. Таму прайдзім тэма ўсёагульна паэтычнасці, гэтак добрае намячэнне. Можа нават варта і сродкі на творчых камандзіроўках размаўляваць так, каб выдзяляць нейкую суму тым, хто ў творчых мэтах хоча наведваць братнія рэспублікі і змежыны краіны.

Максім Лужанін наваду Чэкаславакію, і чытаў атрымаў добры цыкл вершаў пра гэтую цікавую краіну, пра яе працавіты народ, пра наша супольнае братэрства і дружбу. З гэтага нілька асабліва запамінаюцца вершы «На спежкіх Пушкіна», «А песня адна», «Шіва», «Злата Уліччэ». Монае ўражанне пакаіда паэтычнай хроніка «Зварот малодцы» і «Праводзіны». Увогуле, Лужанін прапаўна ў мінудым годзе даволі пайна. Вершы, створаныя ім, разнастайныя па тэме, глыбокія па думцы. Але дакладчык адзначае, што паэт часам залішне ўскладнае вобразную сістэму вершаў: многія яго творы яўна разлічваюцца на добра адухаванага чытача.

Петрусь Броўка надрукаваў добрыя сардэчныя вершы аб Украіне. Яны з'явіліся ў выніку паездкі на брацкай рэспубліцы ў часе тыдня беларускай літаратуры. Паэт усаўвае дружбу савянскіх народаў, дружбу нашых літаратур, геній братняга народа, яго вялікая каава.

Вялікаму тэню наша хаала,
Ягонае слова на свет прапула,
Да Коласа з Канепа песня прышла,
І з Канепа песня прышла да Куналя.

Творы з філасофскім роздумам аб жыцці, аб светлым лёсе Радзімы, аб яе патрыяце, аб тым новым, што бачаць вочы паэта на кожным кроку, пра жніццёвы шлях свайго пакалення, многія добрыя лірычныя вершы напісаў Петрусь Броўка, Кастусь Кірэнка, Алесь Знонак, Пётр Прыходзька, Андрэй Аляксандравіч, Антон Валовіч, Саргей Грачовскі, Шпіц Пётравіч, Петрусь Малады, Сцяпан Гаўрусёў, Мікола Хаедроніч, Ніл Пяліч, Уладзімір Караткевіч.

Васіль Вітка і Міхась Калачыніскі стварылі паэтычнымі калі да дзяцей — «Будзінае лета» і «Дняна казка». У адрываў паэзіі па-ранейшаму актыўна прапавалі Іван Муравейка, Артур Волыні, Эдзі Агняцке. Аднак гэта ўжо жанравы перавак: Праўда, у паэзіі, асабліва ў лірыцы, бывае вельмі цяжка выяначыць — аб чым твор: аб мінудым ці сучасным. Але важна, што лірычным героі усёй вершаў — наш сучасны, пачуццў і думкі яго ахопаваюць усё: мінудлае і сучаснае, вайну і мір, камуністычнае будаўніцтва ў нашай краіне і барацьбу народаў за мір. Такім паўстае лірычным героі з многіх першаў мінудлага года. Безумоўна, не ўся паэтычная працяўна аднолькава высокай якасці, нельга лічыць з'яўляюцца першы дэжурных, асабліва ў моладзі, ды і ў стаўных паэтаў бывае, як кажуць, «стужка».

НА РАЗГЛЯД творца, — гаворыць далей І. Шамякіна, — нават самы беглы, на гісторыка-рэвалюцыйную тэму спатрэбілася б не адна галзіна часу, бо творы гэтыя ў мінудым годзе займалі ў нашых часопісах значна большую паланіну іх аб'ёму. Размова аб іх у нас было прысвечана спецыяльнае памытарае паслядзень прайдзіма. Безумоўна, першае месца срод гэтых твораў займае другая частка рамана-эпічна — Міхася Лынькова «Веканоміны дні». Можна гаварыць аб невялікай кампазіцыйнай расціднутасці рамана, але пры гэтым не трыба забываць, акая неабычна тэма была ўстаў аўтарам і аюга грандыёзнае адуваў стаў перад сабой Міхась Лыньков. І задуку гэту ён выканаў: даў мастацкае палатно надзвычайнай ачына шырыні аб веканоміных гадах гераічнай барацьбы супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Дакладчык гаворыць аб новай драме Вандароўка Бранімы «Людзі і д'яблы» — творы аб самаахварнай барацьбе беларускіх патрыётаў-напаловычылаў у дні Вялікай Айчыннай вайны, аб надзвычай складаным умовах іх барацьбы, аб хітрасці ворагаў і аб тым, што няма нічога больш страшнага і агіднага, як адрада.

— Юбілейны год наогула даў многа драматычных твораў аб барацьбе народа за перамогу Кастрычніка. Драматычная паэма П. Глебаў «Святае ў Усходу» п'есам К. Губаровіча «Галоўная стаўка», А. Маўзона «Гу бітва вялікая», П. Васілеўскага «Гу адзёйсненнаў», І. Мележа «Гу нашата нараджэнне», Ул. Караткевіча «Мамы калы сініх віроў», операва Лідэрта А. Бачым «Яснае світанне» — гэта не поўны пералік таго, што з'явілася ў драматургіі. Суды трыба даць творы на сучасную тэму, напрыклад, такую п'есу, як «Баралеўскі гомой» Я. Васілевіча і творы многіх маладых аўтараў. Такі рост драматургіі заапаў, можна сказаць, змяніцку тэатры. Малаа колькасць пастаўленаў тэатраў і аператэатраў у пастапоўцы п'ес сталі сур'ёзна пераходзіць на шляху дзейнага развіцця беларускай драматургіі. Не дарма драматургі вельмі гора гаварылі пра ўсё гэта на справадзічна-перавыбарчым сходае сваёй секцыі, акая янаўна адбылася.

З іных мастацкіх твораў на тэму барацьбы народа за сваё вызваленне і аб Айчынай вайне дакладчык адзначае апавесці Алесь Ваўко «Верасень» і А. Куляшоўскага «Да Усходу сонца», Часопіс «Полымля» надрукаваў надзвычай цікавую паэму з'яўляюцца паэта Змітрака Асташенкі «Эдем». Паэма была напісана ў гады вайны. Прачытаўшы яе зара, мімавольна шкадуем, што ў нас так мала з'яўляюцца лабных паэм.

Монае ўражанне пакаіда «Патрыятычная балада» Ул. Караткевіча.

3 ПАЧНУЮ ўвагу свайго даклада І. Шамякіна прысвечана нашай літаратурнай моладзі.

— Чацвёрты пленум праўлення СП БССР, — гаворыць ён, — наадуў шмат увагі выхаванню маладых талентаў. На пленуме з глыбокай трывогай гаварылася аб тым, што Саюз пісьменнікаў вельмі пастароў.

Наша творчая арганізацыя ў пасляваенны час павышлася даволі актыўна і вырастае больш чым у тры разы. Пісьменнікі, якія прыйшлі ў літаратуру ў першыя пасляваенныя гады, цалер уаўляюць асобную творчую сілу арганізацыі. Ніхто не зможа папракнець праўдзіна і прайдзіма, што выхаваннем моладзі мы не займаемся, што на шляху росту маладых талентаў ставіліся іштучныя перашкоды. Таюга не было. І, аднак, сярэдні ўзрост у нашай арганізацыі не на многа меншы, чым у Маскве (я таксама займаўся падобнай бухгалтэрыяй): там — 51 год, у нас — 45, толькі тры члены СП БССР маладзей 30 год, ды і то самому маладому з іх — 27. Нельга прызнаць такую з'яву нармальнай, і яна не можа не выклікаць пэўную трывогу. Значыць, і ў нас ёсць істотныя промахі і заганы ў высакароднай справе выхавання літаратурнай змены. Усе вы памніце, што М. Ціханавіч, гаворачы ў сваім дакладзе аб моладзі, наадуў іменам таіх нашых пісьменнікаў, як П. Прыходзька і М. Ракітны. У нас гэта выклікала некаторае здзіўленне, бо Прыходзька і Ракітны ачына працяўна ў літаратуру ўжо год на 15—20, а іх усё яшчэ лічыць маладымі. У гэтым адна з асноўных нашых памылкаў, што мы па інерцыі даволі доўгі час прадаўжаем лічыць маладымі тых, хто даўно выйшаў з гэтага, няхай сабе, мажыма, у іных адносінах і прымятама змяня. Паступаючы так, мы робім даўняую памылку: па-першае, аб'яўляючы людзей з невялікім вопытам і літаратурным багажом маладымі, тым самым як бы адхіляем іх ад штодзёнай работы з літаратурнай моладдзю, бо логіка патрабуе ад іх прыкладна таюга разнажання: калі і сам малады, дык чаго ж мне турбавацца аб іных маладых, няхай турбуюцца старэйшыя (а старэйшым не заўсёды хапае часу). Нарэшце, па-другое, па разнамаі аб тых маладых, у якіх ужо даволі прыкметна паспелі і палісцілі галовы, мы адкідаем пра тых, каму яму раа на 20—25 год і хто настольна правівае сабе дарогу ў літаратуру. Час ужо перастаць лічыць

маладымі літаратарамі таіх людзей, як Ракітны, Прыходзька, Пальчыўскі, Скрыпка, Дорскі, Гаўрусёў (а ў адной дэцэцы называліся іменна гэтыя іменны, як іменны маладымі), а з усёй сур'ёзнасцю і клопатам паставіцца да таіх, як Іван Пташнінаў, Васіль Выкаў, Уладзімір Паўлаў, Уладзімір Веравейчык, Алесь Наўроцкі, Мікола Ароўка, Рыгор Барадудзі, Генадій Шмань, Юрась Сіроно, Алес Лойка, Кастусь Ціпка, Генадій Бураўскі, Мікола Сікевіч, Вадым Зыбаў, Іван Калеснік, Уладзімір Карызна, Данута Вітэў, Мікола Граднёў, Іосіф Кураліваў і многія-многія ішыя, ужо выхаваныя рэдакцыямі і ішчэ нявыхаваныя. Які бачыць, колькі ў нас сапраўды маладых і сапраўды таленавітых людзей! Трыба трыба, не робячы сідан, не зніжваючы патрабаўнасці, смалей друкаваць іх творы. Добрую справу робяць часопіс «Малодосць», што з нумарам у нумар дае вершы і апаваўданаў маладых. Трыба, каб і ішыя рэдакцыі адносіліся да іх з таюга жа ўвагай.

А ПОШНІ раздзел свайго даклада І. Шамякіна прысвечанае работам да беларускіх крытыкаў і літаратуразнаўцаў. Як дагачненне крытычнай думкі ён называе таіа групуваўшыя даследаванні, як «Францішак Багушэвіч і праблема рэалізма ў беларускай літаратуры XIX стагоддзя» В. Барысенкі, «Нарысы беларускай літаратуры XIX стагоддзя» С. Майхроніча, В. Барысенка зрабіў добрую спробу найбольш поўна і глыбока выяўчыць творчасць Ф. Багушэвіча, а імен аюга з'яваўся ў беларускай літаратуры фармаванне крытычнага рэалізма. С. Майхроніч выявіў у сваёй працы грунтоўнае веданне гісторыка-літаратурана матэрыялу, пашырыў уаўленне аб беларускай літаратуры XIX стагоддзя, акая мола не аднаго-двох, а цалую групу таленавітых пісьменнікаў.

Варта адзначыць працы літаратуразнаўцаў па паэтычнасці да Сусветнага кангрэсу філолагаў. Праведзеная ў канцы лютага тэсія беларускіх філолагаў даа магчымыя пазнаёміцца з новымі цікавымі працамі беларускага літаратуразнаўства. В. Івашын і Н. Пяркін выступілі з дакладамі: «Асноўныя асаблівасці развіцця сучаснай беларускай літаратуры», Ю. Шыркоў — «Узнікненне жанра рамана ў беларускай літаратуры», А. Аламавіч — «Аб мастацка-стылявае разнастайнасці беларускай савецкай прозы», М. Ларчак — «Сувязі беларускай літаратуры з ішчымі савянскімі літаратурамі ў другой палавіне XIX стагоддзя», І. Гаўраў — «Аб беларускім вершаўскладанні».

— Перад літаратуразнаўцамі і крытыкамі стаіць вялікая задача па стварэнню гісторыі беларускай літаратуры, у акой буда да дадзена праўдзіва і аб'ектыўна адрака ўсіх перамаў яе развіцця, усёх з'яў, пільнаў і г. д.

— У гэтай сувязі, — падкрэслівае дакладчык, — хочацца сказаць аб адной, не зусім правільнай тэндэнцыі, акая наарадзіца ў асобных артыкулах і ўспамінах, — тэндэнцыя да ідэалізацыі літаратуры 20-х гадоў. З некаторых артыкулаў выніла прыкладна таюга думка, што толькі ў 20-х гадах быў сапраўды літаратура, сапраўды тэатр, не тое, што цяпер. Гэта памылковая думка! Літаратура наша знаходзіцца ў насьпывным развіцці і росце і, безумоўна, цяпер яна стаіць на значна больш высокім узроўні, чым у 20-я гады.

Некаторыя нашы крытыкі (т. Бурносаў, Пальчыўскі) выступілі з артыкуламі, у якіх напамінілі пра асноўнапаговыя прычынны савецкай літаратуры — яе партыйнасць, народнасць, саадаванне металу сацыялістычнага рэалізма. Але пры ўсёй правільнасці і бясчэрнасці пагортаных імі палажэнняў, яны не ўвазілі да раскрыцця і аб'яўчэння працэсу развіцця беларускай савецкай літаратуры, у якім гэтыя палажэнні знаходзілі б сваё канкрэтнае прамажэнне.

Крытык Я. Герковіч вылаў, нарэшце, свой першы зборнік літаратуразнаўчыных артыкулаў. Падытравалі да друку першыя нількі крытыкі Я. Калега, Г. Барознін, Р. Шарба, В. Бурносаў, Былі надрукаваны і цікавы артыкулы А. Аламавіча пра «Своі і чужыя» Ц. Гартнага. «Новую зямлю» Я. Коласа, Г. Вярхоўна «З пошты беларускай савецкай паэзіі» (пра Куляшоў і Танка), Заслугоўваюць увагу артыкулы Н. Пяркіна «Аб літаратуры 20—30-х гадоў», Ю. Шыркова аб тэме Вялікага Кастрычніка ў беларускай літаратуры. З'явіліся ў нас і новыя іменны — гэта Д. Барознін, які выступіў з артыкулам аб творчасці П. Галавача, Ул. Калеснік, які зрабіў цікавае даследаванне аб заходне-беларускай паэзіі.

Дакладчык кідае напрок крытыкам і рэдакцыям часопісаў і газет «Літаратура і мастацтва», што яны не надаюць увагі рэцэнзійнаму новым іні. Некаторыя творы, такія, як «Патрыятычная песня» Н. Панчанкі, атрымалі першы подзук толькі праз некалькі месяцаў. На п'есу К. Крапівы «Людзі і д'яблы», акая паставіла і з поспехам ідзе ў тэатры імя Я. Коласа, ішчэ дагэтут няма ніводнай рэцэнзіі. Тэатральныя крытыкі і тэатразнаўцы павольна адухавяюцца яе пазітэатральнага жыцця. Ні ў часопісах, ні ў газетах «Літаратура і мастацтва» няма праблемных артыкулаў аб драматургіі, аб тэатры наогул.

Мала аддана ўвагі і ў нашых партыйных газетах, асабліва абласных, пмытаных крытыкі і абіяграфія.

— Вялікія залачы, — гаворыць у заключэнне І. Шамякіна, — стаць перад пісьменніцай арганізацыяй у бягучым, 1958 годзе. Гэтыя задачы растуць і ўскладняюцца па меры росту і развіцця сацыялістычнага грамадства. Чым большыя на сваіху грандыёзнаму размаху справы робяць савецкі народ, тым больш прамы нам, пісьменнікам, і тым больш расце патрабаўнасць да нашай творчасці.

У нашай арганізацыі добра творчая атмосфера, мы напасці сур'ёзна ўпаў на грунтоўнае, калектыві наш у сваёй асноўнае адароны, моцны. І таму няма сумненняў, што беларускія пісьменнікі будучы з поспехам выконвае усё тым аадачы, якія ставіць перад намі народ і Кам

Тэатр Імя Янкі Купалы — да 40-й гадавіны БССР

Калектыв тэатра бара на сабе абавязальства ў 1958 г. выпусціць арміяналіны беларускі спектаклі па п'есах «Людзі і д'яблы» К. Крапіва, «Дыяблы і журналісты» А. Макавіча, «Дні нашага нараджэння» І. Мележа, падрыхтаваць два сучасныя савецкія спектаклі, ацэнюючы пастаноўку п'ес «Забывы ўсім» Н. Хімята і «Такое каханне» П. Кагоўта.

Тэатр палепшыў аслугоўванне глядачоў на стацыянары, у дамах культуры і ў рабочых клубах, будзе арганізоўваць у мэтах аслугоўвання шырокай колаў сельскага глядача не менш 8 выязных спектакляў у месяц, практычнаваць штомесна не менш трох культурна-адукацыйных мераў.

Для творчых справаздач вядучых майстроў і моладзі тэатр арганізуе канцэртную праграму з паасобных сцен са спектакляў. Будзе праведзена справаздачы на буйных прадпрыемствах горада, у калгасах, па радыё і тэлебачанню, а таксама дзе канферэнцыі глядачоў з дакладамі аб рэпертуары і творчым шляху тэатра.

Калектыв абавязваецца ствараць для савецкага глядача толькі высокамастацкія спектаклі, актыўна павышаць свой палітычны ўзровень, не менш двух разоў у месяц наладжваць для работнікаў тэатра лекцыі.

Будзе арганізавана тэатральная выстаўка і выдадзена да канца года гэтага года юбілейны альманах аб шляхах развіцця тэатра за 38 год. У мэтах папулярызавання дзейнасці тэатра срод шпрыхі мас працоўных маркуецца выдаць маляўнічы плакат-манаграфію.

Тэатр правядзе летнія гастролі ў Кіеве і Адэсе з творчай справаздачай.

Будзе арганізаваны на працягу года агляд творчасці моладзі ацэбраў у мэтах вывучэння іх лепшай творчай работы.

Старэйшая бібліятэка рэспублікі

Адной з самых старых культурна-асветных устаноў нашай рэспублікі з'яўляецца Гродзенская абласная бібліятэка імя Карскага. Яна была заснавана ў 1860 годзе. Бібліятэка мела тады ўсяго толькі 8 600 тамоў кніг. Яе фонд у асноўным склаўся з перыядычных выданняў. Сярод кніг многа было твораў прасякнутых містыкай і прапагандзю пакары, напрыклад, «Жыццё на тым свеце або апошні лёс чалавека» Шхамірава, «Малітва як сродак заспакаення смутку», Праўда, былі і творы Л. Талстога ў 12-ці тамах, «Апавяданні для дзяцей» І. Тургенева і інш. Але такіх кніг было вельмі мала.

У бібліятэцы дазвалялася гаварыць толькі па рускай мове. У кіраўніцтва бібліятэкі па яе статусу абавязкова ўваходзіў і рэктар масовай духоўнай семінары. За карыстанне літаратурай была ўстаноўлена плата. Шлі гадзі. Сёння бібліятэка налічвае 113 816 экзэмпляраў кніг. Па падліку яна атрымлівае 283 назвы часопісаў. З мэтай найлепшага ўкамплектавання бібліятэка выкарыстоўвае калектары Мінска, Гродна, аддзелы «Кніга пошта» кнігарняў Масквы, Сталінграда і іншых гарадоў. Паслугамі бібліятэкі карыстаюцца звыш дзесяці тысяч чалавек. Наўдзяна значна пашырэн будынак бібліятэкі. Цяпер у яе светлай, прасторнай, добра абсталяванай чытальнай зале змяшчаецца 150 чытачоў.

Чытачамі міжбібліятэчнага і завожнага абнаменка з'яўляюцца звыш 300 чалавек, з якіх 142 спецыялісты сельскай гаспадаркі і прамысловасці. Летась ім было выдана 2 375 экзэмпляраў кніг па розных галінах вытворчасці. Работнікі бібліятэкі сістэматычна рассылаюць планы чытання, інфармацыйныя спісы літаратуры. Вялікім пошпам у чытачоў карыстаецца літаратура, выстаўленая ў дапаможных скрынках:

буржуазна-памешчыцкай Польшчы, аб сучасных і правядзеным рэвалюцыі У. І. Леніным.

Амальгэна абмяркоўвалася пытанне аб дружбе, таварыскасці, каханні і культуры на дзясце «У чым прыгажосць чалавека?»

Работнікі абласной бібліятэкі ўсяляк дапамагаюць культурна-асветнаму раёна дасці кнігу да кожнага калгаснага двара. З мэтай кантролю і практычнай дапамогі былі зроблены 93 выезды ў бібліятэкі вобласці. Апроч таго, бібліятэкам сістэматычна высылаюцца метадычныя распрацоўкі, якія адлюстроўваюць вопыт бібліятэчнай работы, рэкамендацыйныя спісы. Работнікі бібліятэкі прымаюць ўдзел у правядзенні абласных семінараў, на якіх абмяркоўваюцца тэарэтычныя і практычныя пытанні прапаганды кнігі.

У мінулым годзе 174 бібліятэкі вобласці даялі кнігу да кожнага калгаснага двара. Асабліва ажыццяўлялася работа бібліятэкаў у перыяд падрэхтоўкі і правядзення агляду культуры-асветных устаноў, прысвечанага 40-годдзю Вялікага Кастрычніка. Дзевяціна чатыры сельскія бібліятэкі ўдзельнічалі ў арганізацыі «Лепшага культурна-асветнага ўстаноў рэспублікі».

Бібліятэкі вобласці, карыстаючыся метадычнымі распрацоўкамі і ўказальнікамі абласной бібліятэкі, праводзяць вялікую масавую работу. Шкава прайшоў літаратурны вечар на тэму «Гэтых дзён не змоўкае слава» ў Ваўкавыскай раённай бібліятэцы. Вечар праходзіў у памяшканні Дома культуры і на ім прысутнічала звыш 300 чалавек. З вялікай увагай быў праслуханы доклад выкладчыка літаратуры сярэдняй школы Г. Сырамаха. Успамінамі пра кастрычніцкія дні падзялялі стары камуніст, удзельнік Кастрычніцкай рэвалюцыі С. Стасюкевіч. У мастацкай частцы вечара чытачы раённай бібліятэкі тт. Кузьмянікова,

У чытальнай зале Гродзенскай абласной бібліятэкі імя Карскага. Фота М. Мягкова.

«Навука і тэхніка», «У дапамогу тым, хто вывучае гісторыю КПСС», «У дапамогу шафэру», «У дапамогу работнікам швейнай прамысловасці», «Кнігі аб падарожніках» і інш.

На прадпрыемствах горада сістэматычна праводзяцца бібліяграфічныя агляды, гутаркі, лекцыі і доклады. Новая чытальная зала стала месцам цікавага абмеркавання кніг, хаваючых і незвычайных сустрэч з лепшымі людзьмі горада, старымі камуністамі, пісьменнікамі. Надоўга запамінаюцца малодзім чытачам бібліятэкі вечар сустрэч з камуністамі тт. Шайноўскім, Пулявой, Дварэцкай. Яны расказвалі моладзі аб тым, якую работу праводзілі камуністы Заходняй Беларусі ў барацьбе за вызваленне свайго народа ад ярма

Шахліна, Верабей, Яцкевіч і іншыя працягалі першым аб Кастрычніку, аб партыі і яе стваральніку У. І. Леніне.

Цяпер абласная бібліятэка разгортвае вялікую работу па прапагандзе краязнаўчай літаратуры. Створана і сістэматычна пашыраецца картатэка краязнаўчай літаратуры, вядзецца работа па стварэнню краязнаўчага фонду. У сувязі з гэтым бібліятэкі патрэбна дадаваць паміжкані, у якім можна было б стварыць спецыяльны краязнаўчы аддзел пры чытальнай зале. Дрэна і тое, што бібліятэка да гэтага часу не атрымлівае абавязкова пэўны экзэмпляры выданняў.

Г. МЕЛЬНІЧОНАК, дырэктар Гродзенскай абласной бібліятэкі імя Карскага.

ПА СЛЯДАХ НАШЫХ ВЫСТУПЛЕННЯ

«Жахі ў горле перасохла»

У фельетоне пад такім загалоўкам «Літаратура і мастацтва» ад імя імя г. т. ішла гаворка аб зложыцтвах дырэктара цагельнага заводу № 1 Парыцкага прамкамбіната С. Кляйнава. Як паведамілі рэ-

дакцыі з Парыцкага райвыканкома, факты, паводле ў фельетоне, сапраўды мелі месца. За залучэння зложыцтвамі С. Кляйнава вызвалены ад абавязкаў дырэктара заводу.

НАШЫ БАТАЛІСТЫ

(ПІСЬМО З МАСКВЫ)

...Палавоц гарадскія будыні. Крэпасць у руінах. Але нішто не можа аламаць яе абаронцаў. Калішняя над бастыёнамі чырвоны сцяг. Змучаныя баімі і цяжка параненыя баімы ідуць у апошняю атаку...

«Брэсцкая крэпасць» — так называецца манументальная кампазіцыя харвацкага мастака Н. Буга. Яна экспанавана на выставах, прысвечанай 40-годдзю Савецкай Арміі. Выстаўка адкрыта ў саванку ў залах Акадэміі мастацтва СССР.

Выстаўлены не толькі новыя творы ваяцкіх мастакоў, але і многія з лепшых работ, створаных за сорак год. Цэлая зала прадстаўлена карцінамі заснавальніка савецкага батальёна жывальні М. Гржава.

Герайчына пазналі Савецкай Арміі заўсёды прыцягвалі пільную увагу нашых мастакоў. Яны амалька раскрылі сувязь арміі з працоўнымі, гуманізм абаронцаў сацыялістычнага грамадства, стварылі галерэю вобразаў выдатных людзей Савецкай Арміі.

Шуаюны партрэт М. В. Фрунзе выкананы І. Бродскім. Яркі сонечны каларыт палатны падкрэслівае аптымізм, перу ў перамогу гэтага вернага лётцы, істотнага рэвалюцыянера, выдатнага савецкага ваяцка-чальніка. Змястоўныя партрэты работы заслужанага дзеяча мастацтва БССР Ф. Маларова. Асабліва грэба адзначыць партрэт Герояў Савецкага Саюза генерал-маёра Каржа і генерал-маёра Каўпака.

Літаграфіі «Партызаны і партызанкі» выставілі І. Астапаў і В. Курдаў.

З вялікім тэмпераментам апалядае жывальніц Пётр Крываносаў аб — герайчына абароне Брэсцкай крэпасці. У полымі і дыме, на залітай крывёю зямлі застаўся ў жывых толькі адзін абарон-

ца. З гранатаў у руцх, поўным ныванісі да ворага, ён ідзе ў апошні бой.

Абарона Брэсцкай крэпасці прысвечана многа карцінаў, графічных лістоў, скульптур. «Герой Брэста» — назваў свой галерэй Ю. Іваню А. Сітнік ацэнюе групу «Абаронцы Брэсцкай крэпасці». Скульптар паказаў злісненых людзей, якія перанеслі найважнейшыя пакеты і змагаюцца да таго часу, пакуль не знікне ў іх апошняя іскра жыцця. Усе гэтыя творы аб героях нібы прасякнуты адзіным адчуваннем: людзі мацней за смерць. Гэтым жа адчуваннем душэўнай магутнасці і неперможнасці пранізаны і скульптуры М. Манізера, які шматгранна ўяўляе вобразы Чапаева і Чапаеўцаў.

Непасрэднасцю ўражання прыцягваюць такія творы, як «Вуліцы бой у Ляндсбергу» (Першы Беларуска-малаўскі фронт) І. Пагожова і вельмі добра выкананы серыя малюнкаў «3 франтовага дзёнішніка» С. Урачавай. Сарод Іх — «3 пераходаў у мэдсанбат», «Беларусы, Дубровіцы, Апершчына», «У мэдсанбате». Партрэт Наталі Міхайлаўны. З любоўю расказвае мастак аб самаадданай працы медыцынскіх работнікаў. Палюбныя работы спалучаюць верагоднасць асабістага сведчання з мэтафанічнай прыўзняццю мастацтва.

Пра выстаўку ў цэлым можна сказаць: гэта вобраз народа, які ўмее абараняцца і перамагаць. Гэта абразы рабочых, сялян, інтэлігенту, апраунтых у шчырыя шчырыя войны, якія заўсёды ведаюць, што абавязкова перамогуць у любых выпрабаванні, каб хутчэй вырнуцца да мірнай стваральнай працы.

Н. ГРЫНЕВА, Масква.

Сяргей ГРАХОУСКІ

Гумарэскі

ВУЧОНЫ ФЛЮГЕР

Спачатку ганіў, лацку, выкрываў Паэта і яго дачку, і брата, і вось за гэта атрымаў Дыплом і стаўку кандыдата. Але мінулі месцы, гадзі,— Пачаў хваліць нябожчыка-паэта, Сябе перавярнуў ён дагары, Але застаўся праўдзівецам.

ТОНКІ ГУСТ

Заўважае творы ён. Толькі некалькі імён. Мабыць, добры густ ягоны Не на творы—на імён.

НЕ ПАКРЫЎ ДЖУ

Заволя кнігаўш кукуе: «Цябе я сёння надрукую, А дзень ці, можа, два міне, Дык надрукуй і ты мяне».

СІЛА ўДЗЕЯННЯ

Рамаў заважыць, мабыць, пуд. І не рамаў, а проста цуд. Бо кожны кажэ: «Гэты том Мацней за самы моцны бром».

Нарада культасветработнікаў

У Магілёве адбылася абласная нарада работнікаў культасветустаноў. Прысутнічалі на ёй і госці—работнікі культуры Віцебшчыны. З дакладам аб задачах культуры-асветных устаноў у сувязі з падрыхтоўкай да 40-годдзя Беларусі выступіў начальнік абласнога ўпраўлення культуры тав. Баранюк. Уздзельнікі нарады падзяліліся вопытам, расказалі аб мерапрыемствах, якія маркуецца ажыццяўляць у час падрэхтоўкі да вялікага свята.

Выступленне зрабілі шэраг крытычных заўваг. У прыватнасці гаварылася, што ў рэспубліцы дрэнна арганізавана падрыхтоўка кадраў мастацкіх кіраўнікоў для дамоў культуры, рабочых і сельскіх клубаў, і кіраўніцтва калектывамі мастацкай самадзейнасці часта трапляе ў рукі выкладчых людзей. Беларускія кампазітары мала ствараюць песень, таму такі абмежаваны рэпертуар харавых калектываў. Надаваць рэдка друкуюцца ў газетах і часопісах і выпускаяцца асобнымі кніжкамі аднакласныя п'есы, вельмі аўдэа і тэатры.

Работнікі культуры вобласці прымаюць сацыялістычна абавязальства па дастойнай сустрэчы 40-годдзя БССР. Сіламі грамадскімі і за сродкі ад перавыканання прыбываюць часткі масовых бюджэтаў і культурнага калгасаў маркуецца сёлетня публікаваць не менш 20 паміжканіў для сельскіх культасветустаноў, 600 клубаў у калгасных палыводчых брыгадах, азіяніць тэатры ў вёсках культасветустаноў, стварыць у кожным калгасе гэты мастацкай самадзейнасці, мець ва ўсіх калгасах бібліятэкі, устанавіць 60 новых кінастанцыянараў і інш.

На сацыялістычнае спорніцтва выклікаю работнікі культуры Віцебскай вобласці.

Мастацкае афармленне спектакля

Мастак—такі ж раўнапраўны стваральнік спектакля, як рэжысёр і акцёр. Дарэктар у сучасным тэатры звязаны з мастаком у пастаноўшым раскрыццё змест будучага сцэнічнага твора сродкамі выяўленчага мастацтва. Ад мастака ў многім залежыць глыбокая раскрыццё эпохі, пра якую апавядае сцэнічны твор. рыт і тон, музычнасць і павольнасць новага спектакля.

Мастак, калі ён творыць, а не рэжысёр, не завальваецца пасіўнай ілюстрацыяй пазей п'есы. Ён дасягае разумення спецыфіку ражысёрскага і акцёрскага майстэрства, турбуецца аб тым, каб падкрэсліць фарбамі і рачамі найбольш істотнае ў творы.

У сваёй кнізе «Маё жыццё ў мастацтве» К. Станіслаўскі адзначае вялікую ролю мастака ў спектаклі. Згодна думцы заснавальніка МХАТ, дарэктар — чалавек з багатай фантазіяй і значнай культурнай—павінен знайсці галоўнае ў сцэнічным творы, тое, што накістае дэйтываць у музыцы, пройдзе асноўнай лініяй праў усе пазей. Мастак дасягае мэта толькі ў выпадку, калі яго ўдзельнікі аб творы будуць атываляць імкненнем ражысёра і наваганія артыстаў.

Ідэалам Станіслаўскага быў мастацтва, які разам з усім калектывам шукае шляхоў найбольш глыбокага ўвасаблення зместу п'есы.

У якасці прыкладу такога мастака Канстанцін Сяргеевіч называе Дабужыцкага. «...Дабужыцкі прысутнічаў на ўсіх папярэдніх гутарках і рашэннях п'есы, гэтыбык цікавіўся нашай ражысёрскай і акцёрскай работай, разам з намі шукаў і вывучаў унутраную сутнасць твора».

У тэатрах нашай рэспублікі ёсць мастакі, якія імкнуцца быць «сцэнарным ражысёрам», правядуць на ўсіх этапах работы з акцёрскім калектывам зацікаўленасць у лёсе будучага спектакля. Яны ра-

зам з пастаноўшчыкам вывучаюць змест і ідэй творы, шукаюць спосабы дасягання іх увасаблення.

Гэта перш за ўсё С. Нікалаў—настаўнік і выкавальнік таленавітых беларускіх дарэктараў, работы якіх у гоу ў гоу усё больш прыцягваюць увагу на сцэне опернага тэатра.

Вядома, што поспех такіх спектакляў, як «Лебядзінае возера», «Надзея Друава», «Князь-возера», «Садко», «Міхаель Падгорны», «Карсар» і іншыя, у значнай меры забяспечаны С. Нікалаўм і яго таленавітым вучнем П. Масленікавым. Іх добры густ, багатае фантазія, глыбокае разуменне музычнай і харэаграфічнай драматургіі, стыль эпохі і ідэй кампазітара спрыялі дасягненню сцэнічнаму ўвасабленню гэтых твораў.

У творчых пошуках калектыву тэатра імя Якуба Коласа пачасную ролю адыгрывае галоўны мастак Я. Нікалаў—прычымны вядомы майстар, які спрыяе ўзабагачэнню агульнай творчай культуры тэатра. Ён прыяець клопаты ў галіне ўмацавання пэўных сувязей тэатра з беларускімі драматургамі, цэлямі і чупасць у афармленні іх твораў на сцэне.

Ёсць такія мастакі і ў некаторых абласных тэатрах БССР.

Аднак агульнае становішча тэатральна-дарэктарскага мастацтва ў рэспубліцы не можа не выклікаць трывогі.

Вядома, што ў Акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы на працягу некалькіх год няма не толькі галоўнага мастака, але і нізюнага штатнага дарэктара. Кіраўніцтва тэатра, як вядома, не вельмі заапаляда тым, каб як мага хутчэй знайсці такіх майстроў. Пелла, зразумела, прычыны супраць запрашэння таленавітых мастакоў з іншых тэатраў на афармленне асобных пастаюнак. Але як можа пелла на развіццё калектыву без стады ўладна-

ражысёра, так не можа ён нармальна працаваць і без штатнага дарэктараў.

Адсутнасць галоўнага мастака адмоўна адбіваецца не толькі на якасці прамер, але і на творчай культуры старых спектакляў. Прыкметная разнастайнасць афармлення некаторых прамер змяняе пацягненне трымаў аінсамбавасці сцэнічных твораў. Дзёна таксама страцілі свежасць фарб дарэктарый, вопратка і іншыя элементы афармлення многіх старых пастаюнак з прычынам адсутнасці кваліфікаванага догляду за імі.

Ёсць і іншыя заганыя з'явы ў гэтай галіне.

У Дзяржаўным рускім драматычным тэатры імя М. Горькага ёсць стады талоўны мастак А. Грыгар'янц—чалавек з добрай прафесіянальнай падрыхтоўкай. На пачатку ён парадваў калектыв асобнымі артыстамі. Аднак за апошні перыяд А. Грыгар'янц вельмі пагоршыў сваю дзейнасць. Ён адначасна афармае спектаклі ў некалькіх тэатрах і выконвае заказы вінастоўм «Беларусьфільм». Натуральна, што яму бракуе часу, каб ідць аб высокай якасці афармлення. Ад такой «практыкі» недалёка да рамесніцтва і звычайнай бегустоўнасці.

Гадзім выязных спектакляў рэспубліканскіх тэатраў часта скардзіцца на неабавязальнасць іх кіраўніцтва да мастацкага афармлення твораў, якія паказваюцца на малой (лубнай) сцэне, асабліва на вёсках. А між тым, да гэтага часу нічога сапраўднаму нічо не вырашыў праблему спецыяльных дарэктарый для паўнацэннага паказу вялікіх спектакляў на малой сцэне.

Тое, што робіцца ў гэтым напрамку асобнымі тэатрамі,—толькі саматужныя спробы. Тут патрэбны сур'ёзныя захады ўпраўлення па справах мастацтва Міністэрства культуры БССР.

У справе паліпшэння дарэктарскага мастацтва значная роля належыць Рэспубліканскаму тэатральнаму таварыству і перыядычным друку. На жаль, тэатральнае таварыства не прыяець цікавасці да гэтага важнейшага элемента сцэнічнай творчасці.

Злёт самадзейных музыкантаў Уздзеншчыны

У гарадскім пасёлку Узда адбыўся першы раённы злёт самадзейных музыкантаў. Вялікая культурная сіла калгаснай вёскі сабралася ў раённы цэнтр для важнай размовы аб шляхах паліпшэння работы калектываў мастацкай самадзейнасці і ўмацавання прапаганды музыкі.

У глядзельнай зале Дома культуры былі музыканты розных узростаў і прафесій. Паўдзень калгаснікі сельгаспрадэлі імя Варашылава Н. Чачко—гарманіст, якога ведаюць амаль усе ў Гаўцуюльскім сельсаўце. Ён часты госць у вёсках Белая Лука, Гаўцук, Азярцы, куды моладзь запрашае яго паіграць на вечарах. Н. Чачко—актыўны ўдзельнік агітвыездаў Беладужскага сельскага клуба.

Старшыня Азерскага сельскага Савета І. Манькоўскі іграе на баяне, гармоніку і балалайку. Ён прыехаў на злёт на чале групы музыкантаў сельсавета. Старшыня перадавога ў раёне калгаса «Новае жыццё» В. Пруднікевіч — таксама заўзяты аматар музыкі. Вучань 5 класа Касцяшоўскай сямігадовай школы—12-гадова гарманіст Вася Дземідовіч, відаць, самы малодзі з удзельнікаў злёту.

З дакладам «Аб значэнні музыкі ў выхаванні савецкіх людзей» выступіў інструктар ЦК КПБ Г. Анчыкаў. Намеснік начальніка Мінскага абласнога ўпраўлення

культуры С. Семіненка гаварыў аб ролі самадзейных музыкантаў ва ўніцы культуры калгаснай вёскі.

Загядчык Самёнаўскага сельскага клуба, гарманіст М. Сухаверка расказаў аб рабоце калгаснага хору ў вёсцы Самёнавічы, якім кіруе ўніцытэат культурна-асветнай работы настаўніца Н. Сініцкая. Хор выязджае з канцэртамі ў калгасы раёна. Выступленні калектываў былі б значна лепшымі, калі б яго кіраўнік валоўў нотнай граматы. М. Сухаверка працаваў работнікам РДК дапамачы самадзейным музыкантам авалодзець нотамі, каб хоры спывалі больш граматна, каб ігра на народных інструментах паліпшчалася.

Гарманіст В. Батурышкі гаварыў аб неабходнасці наладжвання аддзела культуры лекцый-канцэртаў у сельскіх і калгасных клубах па вялікіх рускіх кампазітараў—Кляскаў. Ён прапанаваў, каб з такімі лекцыямі-канцэртамі прыязджалі невялікія брыгады артыстаў філармоніі, опернага тэатра, выкладчыкі і студэнты Беларускай кансерваторыі.

Вялікіст А. Савенка падзяліўся вопытам арганізацыі ў Азерскім сельскім клубе трох харавых калектываў: калгаснікаў, настаўнікаў і школьнікаў. Хоры часта выступаюць у брыгадах калгаса імя Чапаева. Пры клубе стварэная струнный аркестр. А. Савенка прапанаваў, каб на вёску прыехалі беларускія кампазітары і расказалі аб дасягненні савецкай музычнай культуры, пазнаёмілі б іх са сваімі новымі творамі.

На злёце былі ўнесены цікавыя прапановы, накіраваныя на ўмацаванне прапаганды музыкі. Зроблены сур'ёзныя заўзяті ў адрас гандлёвых арганізацый раёна, якія не вывучаюць пошту пакунікоў на грамплацінкі.

— Паспрабуем знайсці ў магазіне культтвараў плацінкі з музыкой Глінкі і Чайкоўскага! Іх няма. А яны павіны быць!—гаварылі музыканты.

Настаўнік А. Александровіч прапанаваў стварыць у раённым цэнтры музычную школу і курсы калгасных баіністаў пры Доме культуры.

Сакратар РК КПБ Ф. Дзюрышкоў падкрэсліў, што з Уздзеншчыны паходзяць вядомыя беларускія пісьменнікі і паэты, але яны рэдка бываюць сярод землякоў. Ім

мастацтва значная роля належыць Рэспубліканскаму тэатральнаму таварыству і перыядычным друку. На жаль, тэатральнае таварыства не прыяець цікавасці да гэтага важнейшага элемента сцэнічнай творчасці.

Вельмі рэдка вядуць размовы аб зрокам вобразе спектакляў і рэжысёраў. Добры прыклад асобных аўтараў (Д. Араў, Г. Варышаў, Г. Колас і інш.) заслугоўвае увагі ўсіх крывіца

Мацаваць сувязі з жывіцём

2-га красавіка праходзіла нарада работнікаў культуры Мініскага раёна. У ёй прынялі ўдзел работнікі культуры, сельскагаспадарчай, кінмастацкай, адукацыйнай і дзяржаўнай сацыяльна-педагагічнай, а таксама і райкомаў камсамола, старэйшых сельсаветаў і дзяржаўнай работнікаў культуры Гомельскага вобласці, з якой спароніваюць работнікі культуры Мініскага вобласці. Усёго на нарадзе прысутнічала каля 600 чалавек.

З акламан аб рабоце ўстаноў культуры і адукацыі ў сувязі з падрыхтоўкай да 40-й гадавіны БССР выступіў сакратар Мініскага абкома партыі А. Кузямін.

— Установы культуры — асяродкі ідэянага ўплыву на масы, цэнтры нашай прапаганды і агітацыі за ўкраанне ў вытворчасць новага, перадавага вопыту, цэнтры культуры на масавай рабоце на вёсцы, — сказаў дакладчык. — У многіх устаноў культуры вобласці праводзіцца аматорская і шкільная работа, якая цесна ўзв'язана з жывіцём, з наліжымі патрэбамі народа. Да іх ліку трэба аднесці Навасёлкаўскі і Негарэйскі сельскія клубы Дзяржынскага раёна, Старадзяржынскі раённы Дом культуры, Смалыцкі, Пухавіцкі і Дзяржынскі раённыя бібліятэкі і многа іншых.

Адметнай рысай лепшых устаноў культуры з'яўляецца тое, што яны шукаюць новыя формы і метады работы. На Уздзеншчыне шырока праводзіцца вечары перадавой сельскай гаспадаркі, у Дзяржынскім раёне — выступленні калектываў мастацка-самадзейнасці і агітбрыгад, у Крупскім — вечары інтэлігенцыі. У Лагойскім раёне адбыліся шмат прамовных па пытаннях культуры-бываго абслугоўвання насельніцтва, у Старобінскім і Чырвонаслабодскім — літаратурныя вечары з удзелам беларускіх пісьменнікаў.

Разам з тым ёсць яшчэ нямала культурна-васпалальных і адукацыйных задач, якія працягваюць вырашаць у нашым краі. Адукацыйна-педагагічныя, а таксама і культурна-адукацыйныя, ад пратэстаў і інтэлігенцыі, органы культуры павінны прысціць ім на дапамогу, штодзённа цікавіцца іх работай.

Асабліва ўвагу неабходна звярнуць на распусканне навуковых вёсак, прапаганду марксісцка-ленінскага светонагляду, больш трэба займацца навукова-адукацыйнай прапагандай. У кожным раённым Доме культуры трэба штомесячна чытаць не менш чатыры лекцыі, у сельскім клубе — тры, у калгасным — дзве.

Да саракагоддзя БССР трэба значна ажывіць работу ўсіх культурна-асветных устаноў вобласці. Цяпер, калі культурны ўзровень працоўных наліжыцца вырас, не павінна быць прымітывізма, казешчыні, шаблону, бездзейнасці і бескультурнасці ў рабоце ўстаноў культуры. Дзейнасць культурна-асветнага павінна быць падпарадкаваная вырашэнню практычных задач, над выкананнем якіх працуюць калгаснікі, рабочыя, інтэлігенцыя.

Па дакладу разгарнуліся спрэчкі.

Арыгінальны і разнастайны рэпертуар — усім харавым гурткам

— Мы рыхтуемся да вялікага свята — 40-годдзя Савецкай Беларусі, — гаворыць народны артыст БССР Г. Цімоўч. — У гонар гэтай знамянальнай падзеі ўпершыню ў рэспубліцы мяркуецца правесці дэкладэ самалежнага мастацтва. Гэта будзе вялікі аглед народных талентаў, якімі так багата наша зямля, наша Беларусь.

Рыхтавацца да дэкладэ трэба цяпер. Трэба так арганізаваць справу, каб у ёй пры-

нялі ўдзел не толькі нашы вядомыя хоры, а і маладыя самадзейныя калектывы, якія створаны нядаўна або ў бліжэйшым час народзіцца.

На папярэдніх аглядах, што праходзілі ў раёнах, абласцях і Мінску, кідалася ў вочы тое, што адна і тая ж песня выконвалася дэкладэ не ва ўсіх калектывах. Гэта было сваясаблівае спароніцтва на лепшы выкананне той ці іншай песні. Вядома, што аднастайнасць рэпертуару пакідае надзвычай сумнае ўражанне і ў членаў журы і ў слухачоў.

І вось трэба нам абавязкова пазбегнуць гэтай аднастайнасці. Магчыма для гэтага ёсць неабмежаваныя. Мы звычайна спынаемся на адсутнасць рэпертуару. Давяце сур'ёзна падумаць, ці так гэта? На маю думку, мы не ўлічваем такую багатую і невычэрпную крыніцу, як творчасць народа. Колькі цудоўных мелодыйных песень спяваюць у нашых вёсках, калгасках! Ёсць добрыя старадаўнія песні, але тэксты іх устарэлі. Да гэтых мелодый вярта папабраць новыя тэксты. А іх у нас больш чым дастаткова. Беларускія паэты напісалі нямала добрых вершаў аб сённяшнім жыцці народа, аб партыі і Радзіме. І вось цудоўная народная мелодыя, якую даўно ўсе забылі, атрымае новае гучанне, літоў ў другі год народзіцца.

На ўсю нашу краіну вядома песня І. Любаня «Бывае зларовы». Між тым, мала хто ведае, што мелодыя гэтай песні створана на аснове даўно забытай беларускай народнай песні. Але тэкст яе не падыходзіў для нас. І кампазітар скарністаў верш паэта Адама Русака. Песня атрыла вышэйшае асэнсаванне, у Старобінскім і Чырвонаслабодскім — літаратурныя вечары з удзелам беларускіх пісьменнікаў.

Спадываецца толькі на новыя песні беларускіх кампазітараў нельга. Вядома, да саракагоддзя Савецкай Беларусі яны напішуць нямала новых песень. Ну, будзе іх, скажам 30—40. Можна больш. Але гэта вельмі мала.

Як было б добра, каб кожны харавы калектыв да дэкладэ самалежнага мастацтва ўключыў у свой рэпертуар свежую, арыгінальную песню, якая б уладдала нашу рэальнасць. Гэтым самым мы ўзабагацім і культуру беларускага народа і дапамагі нашым кампазітарам.

Для таго, каб нашы самадзейныя хоры працавалі лепш, трэба прыцягнуць да іх і раённае сельскае інтэлігенцыю і асабліва настаўнікаў. На ўсю рэспубліку сталі вядомымі хоры, якімі кіруюць настаўнікі Касач, Раманенкі і многія іншыя. Роботнікі сельскіх устаноў культуры абавязаны ўстанавіць самыя цесныя кантакты з гэтымі шчырымі аматарамі народнай песні.

Кадры вырашаюць поспех справы

На гэтай нарадзе прамовы гаварылі аб тым, што ў многіх нашых устаноў культуры працуюць непадрыхтаваныя людзі, якія не здольны задавальняць узростаў культурынае запатрабаванні народа.

Сакратар Старобінскага райкома партыі В. Голаб гаварыў аб тым, што Магілёўскае культурна-асветнае вылучае дрэнна падрыхтаваных спецыялістаў культурына-асветнай работы. Яны не здольны кіраваць ніводным самадзейным гуртком: ні харавым, ні музычным, ні драматычным, ні мастацкага чытанья. Нават не могуць яшчэ след надаваць у клубе лекцыюнае прапаганду, гукары, наглядную агітацыю і г. д. Тав. Голаб прапанаваў, каб у культурна-асветна-адукацыйнае прымалі людзей з пецыўкамі райкомаў

камсамола і аддзелаў культуры. Там на вучэнні культурна-асветна-адукацыйнае будуць найбольш здольныя ўдзельнікі самадзейнасці, актывісты клубнай работы.

— Асабліва вострую патрабу мы адчуваем у музычных кадрах, — гаворыць В. Голаб. — У нас у раённым Доме культуры ёсць піяніна, набылі піяніна і дзіцячы сад і сярэдняя школа. Але інструменты стаяць пад хлапамі, бо ніхто іграць не можа на іх. Справа дайшла да таго, што на працягу двух год наш раённы Дом культуры не мае баяніста. Тры нашы баяністы вучыліся на вучобу ў Гродзенскае музычнае вучэльніца, але, скончыўшы яго, яны не вярнуліся на працу да нас, асеці працаваць у гарадах.

Абласны Дом народнай творчасці слаба дапамагае самадзейным калектывам. За мінулы год ніхто з яго метадыстаў ні разу не прыхаў у Старобінскі раён.

Дырэктар Слуцкай музычнай школы В. Маршчэнін расказаў аб тым, як яны рыхтуюць калгасных баяністаў. Акрамя навуковай ігры на баяне, курсанты вучацца кіраваць хорам. Каб падрыхтаваць добрага спецыяліста, трэмі навукамі на курсах калгасных баяністаў трэба павялічыць.

Пра ініцыятыву ў рабоце

— Тое, што культурна-асветна-адукацыйнае не церпіць фармілізму і штампу — усё добра ведаюць, — сказаў сакратар Барысаўскага райкома камсамола У. Саўрук. — І камсамолец — верны і наліжыны памочнік у рабоце клубу, бібліятэкі і хат-чытальні — шукаюць новыя формы культурына-асветна-адукацыйнае работы.

У раёне працуе 80 гурткоў мастацкай самадзейнасці. Для ўсіх іх патрэбны кваліфікаваныя кіраўнікі. Іх у раёне вельмі мала. Выраслі сваімі сіламі іх рыхтаваць. Разам з аддзелам культуры, пры актыўнай дапамозе райкома партыі, правялі семінар маладых баяністаў. Семінарскія заняткі будзем праводзіць раз у месяц.

У пачатку калгаснага года раёна павяліла перасоўнае выстаўка жывапісных работ навуковай Мінскага мастацкага вучэльніца. Выстаўка выклікала вялікую цікавасць у калгаснікаў. Цяпер у школах больш надаецца ўвагі выкладанню малювання, будуць арганізаваны выстаўкі лепшых вучнёўскіх работ.

Пры райком камсамола створана камісія па культурына-асветна-адукацыйнае, якая будзе аказваць дзейную дапамогу ўстаноў культуры.

Кінастанцыянар — у кожным населеным пункце

Кінафіліатары Слуцкага раёна сістэматычна выконваюць свае планы. Намога пераважанымі план абслугоўвання сельскага насельніцтва ў першым квартале 1958 г.

— Для яшчэ лепшага абслугоўвання насельніцтва ў бліжэйшым час намачем устанавіць кінастанцыянары ў 25 населеных пунктах, — заявіў намеснік загадчыка Слуцкага аддзела культуры Л. Кахановіч. — Для гэтага нам патрэбна кінаапаратура, механікі і матэрыялы.

Для прапаганды перадавага вопыту сельскіх кінафіліятараў неабходна больш выпускаць лістоў, плакатаў і брашуры. Выдаецца іх недарэальна мала.

На нарадзе выступіў міністр культуры БССР Г. Кісялёў, загадчыца Пятровіцкай сельскай бібліятэкі Смалыцкага раёна М. Кардман, дырэктар Стаўбішоўскага раённага Дома культуры, кіраўнік агітбрыгады М. Галавіна, загадчык Крупскага раённага аддзела культуры А. Славін, намеснік начальніка Гомельскага абласнога ўпраўлення культуры В. Гусакоў, начальнік Мінскага абласнога ўпраўлення культуры І. Сяргейчык, сакратар абкома камсамола У. Дзямідаў, настаўніца Сямёнавіцкай школы Уздзенскага раёна Н. Сініцкая і інш.

Адукацыя была прыняты сацыялістычнае абавязальства работнікаў вобласці на 1958 г.

3 мінулага Мастак Эраст Сукоўскі

Да пачатку 90-х гадоў XIX стагоддзя ў Мінску амаль не ведалі мастака Сукоўскага. Толькі ў 1891 г. каршым пад гэтым прозвішчам павялілі першы раз на мінскай мастацкай выстаўцы, якая была наладжана ў зале дваранскага сходу ў каршыскай школы малювання. Выстаўку арганізаваў мінскі губернскае архітэктар, мастак Маас. У ёй упершыню ўдзельнічаў шчылы актывіст наглядчык Эраст Сукоўскі, якому належала 18 каршій, экспанаваных на выстаўцы. Тут былі не толькі зямлі і эскізы. Мастак выстаўіў палотны «Падзея цугана», «Палітыка з галкамі», «Сям'я сталіроў», «Апраўдана», «З прашніце» і рад іншых каларытных і напісаных маслам каршій. Яны сведчылі аб таленавітасці жывапісца. Выклікала захапленне яго «Тройка», якая неаднаразова экспанавалася і на наступных выстаўках.

З каталога выстаўкі вядома, што Э. Сукоўскі быў не толькі мастаком-жанрыстам, але і цудоўным пейзажыстам. Зусім магчыма, што прычынай цікавасці мастака да пейзажу паслужыў прыезд у Мінск у той час вядомага рускага пейзажыста Арсенія Мясчэрскага, уплыў якога захаваўся і на далейшай творчасці мастака.

Э. Сукоўскі ўдзельнічаў і на іншых мінскіх выстаўках пачатку XX стагоддзя. Найбольш вядомай з іх была выстаўка 1908 г., арганізаваная мясцовым літаратурна-артыстычным таварыствам. Актывіст мастака «Сядзіба ў Пінскіх балотах» і інш. экспанаваліся ў мастацка-прамысловым музеі пры Мінскім мастацкім вучэльніцы ў 1910 г.

Не раз Сукоўскі прымаў удзел у штогадовых Віленскіх «веснавых мастацкіх выстаўках». Вядома і аб яго ўдзеле ў 5-й і 6-й «веснавых выстаўках» у 1913 і 1914 гг., на якіх ён экспанаванае пераважна пейзажы: «Штурм» («Па дарозе да возера Свіцязь») і інш.

У 1915 г. Сукоўскі захаваў. Пра яго хваробу ўпамінаецца ў артыкуле «Аб мастацкай выстаўцы» ў газете «Мінскі голас» ад 13 красавіка. Аб ім гаворыцца, як аб масітым мастаку, які з-за хваробы не меў магчымасці ўдзельнічаць у выстаўцы «Мастак-воінам», што адбылася ў Мінску ў сакавіку — красавіку 1915 г. Вядома, мастак у тым жа 1915 г. памёр. Пра яго доўгі час ніхто не ведавалі. Ёсць толькі ў артыкуле Э. Вядулі «Батлейкі», надрукаваным у «Вестніку Народнага Камітэта асветы БССР» (выпуск 5—6 за 1922 г.) кароткае паведамленне аб тым, што пры адкрыцці «Батлейкі» ў 1915 г. у Мінску, арганізаванай «Беларускім камітэтам дапамогі пацярпелым ад вайны», на сценах памяшкання вясла кілава калекцыя беларускіх каршій «малера» Сукоўскага.

Імя Сукоўскага некалькі разоў ўпамінаецца і ў прэсе — пры арганізацыі Усебеларускай выстаўкі. Так, на першай Усебеларускай мастацкай выстаўцы 1925 г. была выстаўлена яго акварэль «Жабракі». На выстаўцы вылучаецца мастацтва БССР 1940 г. у Маскве экспанавалася яго «Тройка», аб якой было ўпамінута яшчэ ў 1891 г.

С. ПАЛЕС.

Кінафіліатары ў красавіку

На экраны рэспублікі кінаглядчыц убачыць новыя мастацкія фільмы: «Апа-вяданні пра Леніна», «Па пецыўцы Леніна», «Справа стратэмы», «Асабіста вядомы» і інш.

«Пакуль не позна» — так называецца новая кінакамедыя вытворчасці Літоўскай кінастудыі. З шырокага «Гісторыя савецкага кіно» будзе дэманстравацца кінафільм «Дачка марак».

У кінапракат паступіць шырокакарэнавы калары фільм «Падарожжа за тры моры» (Адыявісі Нікітін).

Будуць дэманстравацца польская кінакамедыя «Князь і пан» Анатоль, кітайскі фільм «Месяц ў жыцці», венгерскі «Навалынічны гадзі», румынскі «Разбураная цыталя», фільм сумеснай вытворчасці кінастудыі «Архыфільм» (Францыя) і «Дэфэ» (ГДР) — «Прыгоды Тывя Уенцігеля», югаслаўскае каршына «Не ачэкай, сынок».

ІДЗЕ ВЯСНА. Фота А. Дзітлава.

На пасяджэнні секцыі паэзіі

Гэтымі днямі адбылося чарговае пасяджэнне секцыі паэзіі. На ім была абмеркавана творчасць маладых паэтаў Уладзіміра Нядзвецкага і Міколы Арочкі.

З разглядам вершаў Ул. Нядзвецкага выступіў М. Абрамчык.

— Капі толькі з'явіліся ў друку першыя вершы Нядзвецкага, — сказаў дакладчык, — усё заўважлі, што ў дзверы паэзіі ступае сапраўдны талент. Большасць вершаў маладога паэта — гэта лірычны мініяцюры. У іх адчуваецца пошукі свежых вобразаў, арыгінальных рытмічных малюнкаў. Аднак гэтыя пошукі часамі прыводзяць да вычурнасці, надуманасці. Недастаткова працуе Ул. Нядзвецкі над мовай сваёй вершаў.

Што да тых вершаў, якіх называюць «Вясновыя бароны», дык яны цікавыя перш за ўсё сваёй тэмай. Гэта паэтычны расказ аб працоўных буднях маладых працоўнікоў калгаснае вёскі, аб іх дружбе і каханні. Аднак твор атрымаўся крыху расцягненым, рыхтаваным кампазіцыянае. Некаторыя ўчынікі герою недастаткова абгрунтаваны, пасобныя эпізоды непраўдападобныя.

Выступіўшы затым М. Хведаровіч спыніўся на моўных хібах, якія ёсць у творах Нядзвецкага.

Н. Гілевіч гаварыў аб умесі маладога паэта выкаваць думкі праз свежыя і трапныя паэтычныя літві.

— Нядзвецкі як паэт вырас увававідкі, — сказаў А. Вялігін. — У яго ёсць паэтычнае

бачанне свету. У звычайным ён умее знаходзіць незвычайнае, паэтычнае. Вартасіць пазмы «Вясновыя бароны» у тым, што ў ёй ёсць спроба стварыць характары героюў.

Шмат слухных заўваг аб вершах Ул. Нядзвецкага зрабіў Г. Біроўкін:

— Добра, што малады паэт ідзе ад канкрэтных назіранняў. Але ён не забудзіў адчуваць сілу паэтычнага слова, не забудзіў адчуваць яму сіментаваць верш адзінай думкай, якая б арганічна вынікала з паэтычных вобразаў.

Свае думкі аб вершах Ул. Нядзвецкага выказаў Ул. Караткевіч, Р. Барудзіл, Г. Бурдукін.

Шкада была размова і аб вершах Міколы Арочкі. Дакладчык А. Зарыцкі, а таксама выступіўшыя ў спрэчку П. Глеба, П. Макаль, Э. Валасяніч і іншыя азначалі, што ў вершах маладога паэта ёсць прыкметы ўласнага голасу, сваёй творчай манеры.

Секцыя рэкамендавала Ул. Нядзвецкага і М. Арочку ў Саюз пісьменнікаў. На пасяджэнні абмеркавалася таксама пытанне аб выданні невялічкіх зборнікаў беларускай паэзіі, якіхцалі «Бібліятэкі нарыса і апаэдыянае». Усе прызналі, што такія выданні неабходныя. Першыя, яны адгравалі б значную ролю ў прапагандзе беларускай паэзіі, па-другое, стварылі б магчымасць больш выдаваць кніг маладых паэтаў.

У тэатры оперы і балету

★ Мастацкі савет тэатра оперы і балету абмеркаваў і прыняў да выканання эскізы касцюмаў і афармлення новага спектакля — оперы «Чардэўка» П. Чайкоўскага, якія выканаў мастак С. Нікалаў.

★ У дні веснавых школьных канікул артысты тэатра наладзілі спектаклі для школьнікаў. Паказаны оперы «Русалка», балет «Спячая прыжонка», «Князь-возерар», «Доктар Алібаба». На спектаклях павяліла звыш чатырох тысяч школьнікаў.

★ Паспяхова прайшлі ў Вільнюсе гастролі Беларускага саліста А. Дольскага. Артыст прыняў удзел у спектаклі Літоўскага тэатра оперы і балету — оперы Ж. Біза «Кармэн», у якой выканаў партыю Хаза.

★ Вялікі канцэрт адбыўся ў Івянскім раённым Доме культуры. У ім прынялі ўдзел С. Друкар, У. Глазав, В. Барнабаў, В. Плетнін, А. Барскуова, В. Міронаў і інш.

ДЗЕННІК МАСТАЦТВА Свята кветак і маладосці

Малюніцае ўзбярэжжа ракі, паабпаліў якой шпітцў вінаграднікі. Малалія! У жывапісных позах спыніліся юнакі і дзяўчаты ў яркіх нацыянальных касцюмах. Злашчы, што перад гледачом палатна мастака.

Плываюць лясца лірычная мелодыя «Жор», захлянуцца сваёй цепеней і заўвясціна. Ажывае каршына... Яшчэ хвіліна — і на сцэне ў бурным, імклівым танцы радзіца, вяселіца сама маладосці.

Так сюіць «Жор» у пастаноўцы народнага артыста БССР І. Майсеева пачынаецца танца-канцэрт ансамбля народнага танца Маладзёўскай ЦСР у Мінскім Палацы прафсаюзаў.

Сумны і поўная гумару, павольная і задорная, мяняюцца танцы. У рэпертуары ансамбля змяняюцца маладзёвыя народныя танцы, разнастайны і добра пастаўленыя.

...Юнакі збачылі аб'яву аб фестывальным конкурсе і вырашылі прыняць у ім удзел. Рапетышчы яны пачынаюць тут жа. Жартуючы танец «На конкурсе» пастаўлены заслужаным артыстам МССР П. Андранчыкам.

...Па дарозе ў Кішынёў ідуць дзве пары: бацька з дарослай дачкой і бацька з прыгожым юнаком, сям'ям. Сустрэліся, пачалі размову. Потым рашылі, што надарна было б пазнаёміць дзяцей і пакажаны. Пакуль старыя абмеркавалі гэтае пытанне, маладыя людзі самі аб усім замовіліся. Па-майстарску выконваюць ролі бацькоў ладзаты постага Сусветнага фестывальнага моладзі і студэнтаў народнай артыст МССР С. Мекану (ён жа разам з В. Варкавічым з'яўляецца пастаноўшчыкам гэтага танца) і аслужаным артыст МССР І. Фурыка.

Танцавальныя кампазіцыі гэтай публікацыі на цікавым жыццёвым сюжэце. Вялікае месца ў праграме аддзелена жар-

тоўным танцам. Выступленні ансамбля глядашчы з неаслабай увагай. Востра грацкава пастаўлены Л. Якабсонам сатырычны танец «Кумушкі». Артысты ўмела перадаюць у руху размову пілі пляткара. Заецца, што чуеш, як яны шумяць на рынку.

З пачушчым гумару, дасціпна пастаўлена мастацкім кіраўніком ансамбля І. Студчэрам хараграфічным каршына «Свята ў падраздзяленні». За выдатную службу салісту ўручылі баян. Узрадаваная саборы пачынаюць танец. Нават кукар зашав аб сваіх справах, і ў яго падгаре каша. Мужычынская група ансамбля ў гэтым танцы паказала высокую тэхніку, пластычнасць, умесне і зграбна выконваць складаныя рухі.

У другім аддзяленні былі паказаны румынскі танец Оаршскага краю (пастаноўка А. Суціну), венгерская тынцэвальная сюіта і малайкі «Сестры» (пастаноўка І. Студчэра).

...Знаёмая мелодыя беларускага танца. Дзяўчына ў беларускім нацыянальным касцюме лёгка праходзіць па крыгу... У зале грываць аплашчэнты. Мінчане радуюцца, убачыўшы родны танец у выкананні маладзёнаў. Танцы народныя Прыбалтыйскіх рэспублік змяняюцца каўказскімі. Сестры, дзівачы ўсіх братніх рэспублік Савецкага Саюза сабраліся на сцэне. І раптам над іх галавамі разгортуецца флаг Савецкіх рэспублік.

Майстэрства выканання, малюнічыя каршыны і прыгожае афармленне зрабіў выступленне ансамбля святым кветак і маладосці.

І. МАРКАЎ. На здымку: сцэна з танцавальнай сюіты «Жор».

Буйнейшае кнігасховішча

У Лейпцыгу знаходзіцца Нямечкае бібліятэка, адна з буйнейшых бібліятэк у Германіі і Дэмкратычнай Рэспубліцы. Вядомы будынак на Дэйчэр плац мае чатыры вялікія чытальныя залы, некалькі каталожных залаў і адміністратыўных памяшканняў, Нямечкі музей кнігі і рупкаліцу, а таксама шматлікія сховішчы, у якіх цяпер налічваецца каля 2 500 000 кніг. Штогод колькасць кніг у бібліятэцы павялічваецца на 40 000 — 55 000 экзэмпляраў. Каля 34 500 тавелнікаў, дапаможнікаў і іншых актуальных кніг, а таксама 2 600 назваў часопісаў знаходзяцца ў распараджэнні чытача непасрэдна ў чытальных залах.

У сувязі з тым, што Нямечкае бібліятэка з'яўляецца найбольш поўным зборам нямечкай пісьменнасці і таму павінна быць падмацаваная будучым захаванам і цэлым перадаваннем будучым пакаленням, было вырашана выдаваць кнігі толькі для карыстання ў чытальных залах. Значыцца, Нямечкае бібліятэка з'яўляецца бібліятэкай-чытальняй, кніжны фонд якой заўсёды павінен быць у не памяшканнях. Унікальнае такім чынам абмежаванне пры карыстанні кніжымі павінна быць, на колькі гэта магчыма, папоўнена за кошт павелічэння часу работы бібліятэкі (штодзённая з 8 да 22 гадзін, па нядзелях з 14 да 22 гадзін). У той перыяд года, калі ў бібліятэцы бывае найбольшая колькасць наведвальнікаў, чытальныя залы зачынены наведваюць да 1 200 чытачоў.

Бібліятэка была створана з кастрычніка 1912 года на аснове дагавору паміж Біржэмам аб'яднаннем нямечкіх кнігагандляроў, горадам